EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 29.7.2022
COM(2022) 383 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Poročilo o pregledu izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost

Poročilo o pregledu izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost

julij 2022

Kazalo

Uvod 2

I. TRENUTNO IZVAJANJE MEHANIZMA ZA OKREVANJE IN ODPORNOST: MOČNEJŠI PO GLOBALNI PANDEMIJI 3

I.a Zagon za naložbe in reforme evropskega gospodarstva 3

I.b Zagotavljanje takojšnje finančne podpore 6

II. DOSEDANJI NAPREDEK: PRISPEVEK K CILJEM ŠESTIH STEBROV TER K ENAKOSTI MED ŽENSKAMI IN MOŠKIMI 8

II.a Šest stebrov za okrevanje, ki bo kos izzivom prihodnosti: pregled doseženih mejnikov in ciljev 8

II.b Prispevek mehanizma za okrevanje in odpornost k reševanju vprašanja neenakosti med spoloma 24

III. NADALJNJI UKREPI: PROŽEN MEHANIZEM, PRILAGOJEN NOVIM IZZIVOM 30

III.a Krepitev nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost z namenom obravnave novih izzivov 30

III.b Nadaljnji koraki: smernice glede posodabljanja načrtov držav članic 32

Zaključek 32

Uvod

Z Uredbo (EU) 2021/241 je bil 19. februarja 2021 vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, namenjen spodbujanju kohezije z blažitvijo socialnih in gospodarskih posledic pandemije COVID-19 ter boljšo pripravo Unije na prihodnje izzive, zlasti s podpiranjem zelenega in digitalnega prehoda. Osemnajst mesecev pozneje je izvajanje mehanizma na dobri poti ter hitro napreduje v skladu s časovnimi načrti reform in naložb, ki so jih določile države članice. Doslej so bila iz mehanizma za okrevanje in odpornost izplačana sredstva v višini 100 milijard EUR: 56,6 milijarde EUR v obliki predhodnega financiranja in 43 milijard EUR za izplačila, izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost pa v praksi prinaša oprijemljive rezultate, in sicer tako na področju naložb kot na področju reform v okviru šestih stebrov, ki jih mehanizem zajema.

Po objavi prvega letnega poročila[1] o izvajanju mehanizma 1. marca 2022 in v skladu s členom 16 Uredbe to poročilo o pregledu vsebuje posodobljene informacije o izvajanju mehanizma ter kvantitativno oceno prispevka načrtov za okrevanje in odpornost k podnebnim in digitalnim ciljem ter k vsakemu od šestih stebrov. V njem je opisano tudi, kako se v načrtih za okrevanje in odpornost rešuje vprašanje neenakosti med ženskami in moškimi.Obravnava poročilo o izvajanju mehanizma za okrevanje in odpornost Evropskega parlamenta[2], vključuje informacije o izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost do 30. junija 2022 ter temelji na podatkih, objavljenih v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti. Dodatne informacije se širijo tudi prek kampanje v zvezi z instrumentom NextGenerationEU, ki jo je Komisija začela izvajati maja 2022[3].

V členu 16 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost je določeno, da mora poročilo o pregledu vključevati tudi opažanja in smernice za države članice pred posodobitvijo njihovih načrtov za okrevanje in odpornost, povezano s posodobljenim najvišjim finančnim prispevkom za leto 2022. Vendar je Komisija v odziv na geopolitične in gospodarske spremembe, ki jih je povzročila ruska invazija na Ukrajino, svoja opažanja in smernice zagotovila predčasno, in sicer v svojih smernicah o načrtih za okrevanje in odpornost v okviru REPowerEU[4], objavljenih maja 2022.

[1] COM(2022) 75 final.
[2] Na voljo na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0171_SL.html.
[3] V skladu s členom 34(3) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost; glej https://europa.eu/next-generation-eu/index_sl.
[4] Smernice so na voljo na https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022XC0531(01)&from=SL.

I. TRENUTNO IZVAJANJE MEHANIZMA ZA OKREVANJE IN ODPORNOST: MOČNEJŠI PO GLOBALNI PANDEMIJI

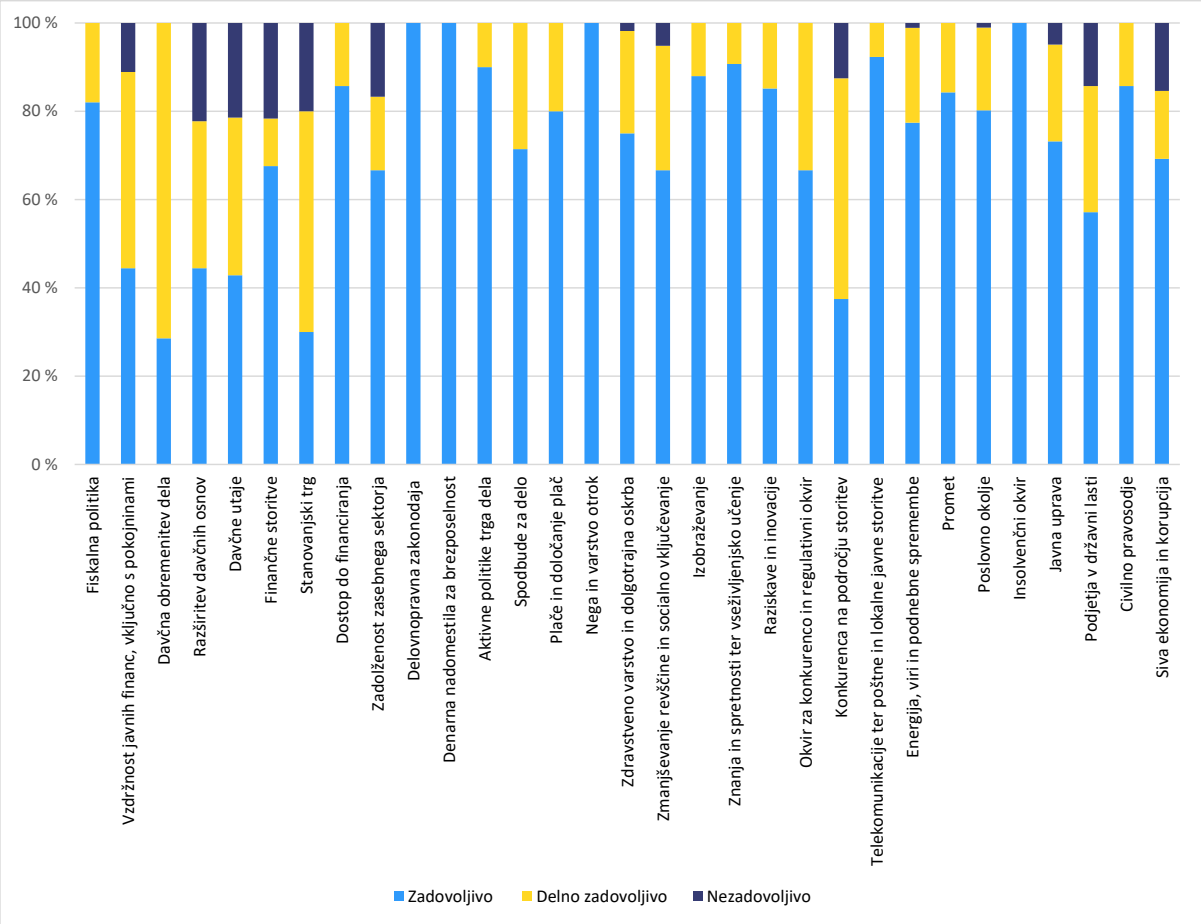
I.a Zagon za naložbe in reforme evropskega gospodarstva

Od vzpostavitve mehanizma za okrevanje in odpornost, ki ga je Evropa uvedla v odziv na krizo brez primere, je minilo več kot dve leti. Evropsko gospodarstvo se v svetovnih razmerah, ki jih zaznamujejo motnje in velika negotovost, bistveno spreminja. Glavni cilj mehanizma za okrevanje in odpornost je zato spodbujati ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo Unije s financiranjem reform in naložb z dolgoročnim učinkom ter zagotavljanjem celovite podpore pri zelenemu in digitalnemu prehodu. Pri tem je namen zasnove mehanizma za okrevanje in odpornost, ki temelji na smotrnosti, učinkovito spodbujati naložbe v vseh državah članicah do leta 2026. Ocene[5] kažejo, da bodo sredstva iz instrumenta NextGenerationEU v primeru učinkovite uporabe predvidoma povečala BDP EU za približno 1,5 % in hkrati podprla ustvarjanje novih delovnih mest. Z uvedbo večletnega finančnega okvira in instrumenta NextGenerationEU skupaj z bilijoni eurov, ki so jih vlade že porabile za izvajanje nacionalnih ukrepov, je EU postala odpornejša in bolje pripravljena na izzive, povezane s pandemijo in drugimi prihodnjimi krizami. Nedavne napovedi potrjujejo velik potencial za rast gospodarstva EU kljub nenehnim pretresom in pomanjkanju goriva na svetovnih trgih, ki jih je povzročila vojna v Ukrajini. Vendar pa so projekcije glede rasti, za katere je značilna zelo visoka stopnja negotovosti, povezane z visokimi negativnimi tveganji. V prihodnosti bo zaradi nedavnega povečanja inflacije in dviga obrestnih mer potreba po podpori iz mehanizma za okrevanje in odpornost večja kot kdaj koli prej, mehanizem pa lahko zagotovi bistveno podporo državam članicam v zahtevnih okoliščinah.

Komisija in Svet sta potrdila načrte za okrevanje in odpornost 25 držav članic. Reforme in naložbe, vključene v načrte za okrevanje in odpornost, prispevajo k učinkovitemu reševanju vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v ustreznih priporočilih za posamezne države, ki so bila v okviru evropskega semestra naslovljena na države članice (slika 1).

[5] Glej Pfeiffer, P., Varga, J. ter in 't Veld, J. (2021), „Quantifying Spillovers of NGEU investment" (Količinska opredelitev prelivanja naložb v okviru instrumenta NextGenerationEU), European Economy Discussion Papers, št. 144, ter Afman et al. (2021), „An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility" (Pregled ekonomike mehanizma za okrevanje in odpornost), Quarterly Report on the Euro Area (QREA), zvezek 20, št. 3, str. 7. V obeh študijah je izpostavljena pogojenost rezultatov s ključnimi predpostavkami.

Slika 1: Prikaz priporočil za posamezne države, ki so vključena v 25 načrtov za okrevanje in odpornost, glede na področja politike (kot so opredeljena v priporočilih)

Vir: Evropska komisija.

Izvajanje mehanizma je zaradi stalnih prizadevanj držav članic postopoma prešlo v polni tek. Številne države članice in Komisija si še vedno prizadevajo za sklenitev dogovorov o operativnih ureditvah. Podpis teh dogovorov je predpogoj za predložitev zahtevka za izplačilo. Doslej je bilo sklenjenih 13 dogovorov o operativnih ureditvah[6], na podlagi katerih je bilo predloženih 11 zahtevkov za izplačilo[7], pri čemer so bila sredstva izplačana šestim državam članicam[8]. Nadaljnja zavezanost držav članic k pravočasnemu doseganju mejnikov in ciljev je nujna za dolgoročen uspeh mehanizma. Uspeh mehanizma za okrevanje in odpornost je odvisen tudi od tesnega sodelovanja socialnih partnerjev, organizacij civilne družbe, lokalnih in regionalnih organov, nevladnih organizacij in drugih deležnikov, ki so prispevali k oblikovanju načrtov in imajo zdaj ključno vlogo pri njihovem izvajanju. Poleg tega se lahko

[6] Dogovori o operativnih ureditvah so bili podpisani s Ciprom, Estonijo, Francijo, Grčijo, Hrvaško, Italijo, Latvijo, Litvo, Portugalsko, Romunijo, Slovaško, Slovenijo in Španijo. Do konca leta 2022 bo predvidoma podpisanih še 12 dogovorov o operativnih ureditvah.

[7] Zahtevke za izplačilo so predložile Francija, Grčija, Hrvaška, Italija, Portugalska, Romunija, Slovaška in Španija, pri čemer sta Italija in Španija predložili po dva zahtevka.

[8] Sredstva so bila izplačana Franciji, Grčiji, Hrvaški, Italiji, Portugalski in Španiji.

države članice pri izvajanju svojih načrtov oprejo tudi na instrument Evropske komisije za tehnično podporo.

Napredek pri doseganju digitalnih in podnebnih ciljev, določenih v Uredbi

V okviru mehanizma za okrevanje in odpornost je predstavljen širok spekter reform in naložb, ki bodo podprle okoljske in digitalne cilje po vsej EU. Vsi nacionalni načrti za okrevanje in odpornost močno podpirajo zeleni prehod. V vsakem načrtu za okrevanje in odpornost mora biti predvideno, da se najmanj 37 % dodeljenih sredstev nameni podnebnim ukrepom. Poleg cilja glede 37-odstotnega deleža sredstev, namenjenih podnebnim ciljem, mora vsak posamezen ukrep v zvezi s širšim naborom okoljskih ciljev izpolnjevati načelo, da se ne škoduje bistveno. Mejni 37-odstotni delež je v vseh načrtih presežen (podnebnim ciljem je namenih 40 % dodeljenih sredstev), več držav članic pa je podnebnim ciljem namenilo več kot polovico dodeljenih sredstev. Mehanizem bo prispeval tudi k digitalni preobrazbi EU. Podpira reforme in naložbe na področju digitalne infrastrukture, znanj in spretnosti, digitalnih tehnologij, raziskav in inovacij za spodbujanje tehnološke odličnosti Evrope ter digitalizacije podjetij in javnih storitev. Države članice morajo na podlagi Uredbe več kot 20 % dodeljenih sredstev nameniti ukrepom digitalne preobrazbe, vendar je večina držav članic ta delež presegla; digitalnim ciljem je bilo v načrtih namenjenih 26 % skupnih dodeljenih sredstev. Nemčija in Avstrija bosta na primer v digitalne cilje vložili približno 53 % njunega najvišjega zneska skupnih dodeljenih sredstev, Luksemburg, Litva in Irska pa 32 %.

Na podlagi informacij, zbranih v polletnih poročilih, se mejniki in cilji dosegajo pravočasno. Konec aprila 2022 so države članice o izvajanju svojih načrtov poročale v okviru drugega kroga polletnega poročanja. Predloženi podatki kažejo, da države članice pri izvajanju svojih načrtov za okrevanje in odpornost vztrajno napredujejo in da so torej na dobri poti.

Izvajanje reform in naložb v okviru vseh načrtov za okrevanje in odpornost uravnoteženo napreduje, pri čemer se dosegajo mejniki in cilji.

Primeri reform z doseženimi mejniki

- **Hrvaška** je sprejela zakon o alternativnih gorivih, namenjenih uporabi v prometu;
- **Francija** je izvedla reformo, povezano z upravljanjem javnih financ;
- **Grčija** je sprejela in začela izvajati zakon o ravnanju z odpadki;
- **Italija** je sprejela zakonodajo o reformi pravosodnega sistema;
- **Portugalska** je sprejela nacionalno strategijo za boj proti revščini;
- **Španija** je sprejela nacionalni načrt za digitalne kompetence.

Države članice so izvedle tudi številne naložbe. Nekaj primerov je predstavljenih v okvirju v nadaljevanju.

Primeri naložb z doseženimi cilji

- **Hrvaška** je zagotovila podporo podjetjem za povečanje energijske učinkovitosti in uporabe obnovljivih virov energije v industrijskem sektorju;
- **Francija** je dodelila 400 000 subvencij za obnovo zasebnih stanovanj;
- **Grčija** je objavila javne razpise za gradnjo 13 regionalnih centrov za civilno zaščito (PEKEPP) prek shem javno-zasebnih partnerstev;
- **Italija** je razširila spodbude za izboljšanje energijske učinkovitosti stanovanjskih stavb;
- **Portugalska** je podpisala ustrezne pogodbe za načrtovani nakup 600 000 računalnikov za učence in učitelje;
- **Španija** je odobrila načrt za digitalizacijo malih in srednjih podjetij za obdobje 2021–2025, da bi spodbudila digitalizacijo malih podjetij in tehnološke inovacije.

Nazadnje je treba poudariti, da so države članice v prvi fazi izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost dosegle številne mejnike v zvezi s podporo naložbam na nacionalni ravni, obenem pa so bili zagotovljeni ustrezni nadzorni sistemi. Italija je na primer uvedla nove upravne postopke za poenostavitev in poenotenje sklopa obveznosti za podjetja, ki imajo dostop do sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ter razvila register za spremljanje izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost v posameznih regijah. Podobno je tudi Francija izboljšala nadzorni in revizijski sistem z določitvijo funkcij in odgovornosti usklajevalnega organa in ustreznih ministrstev, uvedbo postopkov za zbiranje in shranjevanje podatkov v zvezi z mehanizmom za okrevanje in odpornost ter opredelitvijo revizijske strategije glede zahtevkov za izplačilo.

I.b Zagotavljanje takojšnje finančne podpore

Zaradi doslednega izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost je bilo izplačanih že približno 20 % sredstev, dodeljenih v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Več kot 56,6 milijarde EUR je bilo 21 državam članicam izplačanih v obliki predhodnega financiranja, 43 milijard EUR pa ob izpolnitvi mejnikov in ciljev. Od prvega zahtevka za izplačilo, ki ga je 11. novembra 2021 predložila Španija, je Komisija prejela še deset zahtevkov za izplačilo[9], leta 2022 pa bo predvidoma vloženih več kot 30 zahtevkov. Do 30. junija[10] so bila sredstva prvič izplačana šestim državam (Franciji, Grčiji, Hrvaški, Italiji, Portugalski in Španiji), z nedavnim izplačilom Hrvaški pa je skupni znesek sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost, ki ga je izplačala Komisija, le eno leto po uradni predložitvi prvih načrtov dosegel pomemben mejnik 100 milijard EUR. Dosedanje hitro izplačevanje sredstev

[9] Španija je zahtevek drugič predložila 30. aprila, Francija je zahtevek predložila 26. novembra 2021, Grčija, Italija, Portugalska, Hrvaška in Slovaška 29. aprila in Romunija 31. maja.
[10] Komisija je prvi zahtevek za plačilo Slovaške in drugi zahtevek za plačilo Španije odobrila 21. julija 2022. Z obema plačiloma bi skupni izplačani znesek znašal 112,4 milijarde EUR.

kaže na učinkovitost finančnega instrumenta mehanizma za okrevanje in odpornost ter močno zavezanost držav članic k izvajanju povezanih reform in naložb.

Mehanizem za okrevanje in odpornost – komuniciranje in prepoznavnost

V členu 34 uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost so določene zahteve glede komuniciranja za države članice in v zvezi z načrti za okrevanje in odpornost. V njem je pojasnjeno, da morajo države članice navesti izvor in zagotoviti prepoznavnost sredstev Unije, tudi tako, da na vidnem mestu prikažejo emblem Unije in izjavo o financiranju z napisom „Financira Evropska unija – NextGenerationEU“, ter zagotavljati učinkovite in sorazmerne informacije različnim ciljnim skupinam, tudi medijem in javnosti. Te zahteve so nadalje opredeljene v sporazumu o financiranju, ki ga je Komisija podpisala z vsemi državami članicami, ki prejemajo podporo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, države članice pa so svojo komunikacijsko strategijo opredelile v načrtih za okrevanje in odpornost.

Države članice so sprejele številne ukrepe za zagotovitev prepoznavnosti podpore iz mehanizma za okrevanje in odpornost. Ti ukrepi vključujejo vzpostavitev nacionalnih spletišč o mehanizmu za okrevanje in odpornost, objavo posameznih načrtov za okrevanje in odpornost ter izvajanje komunikacijskih strategij, določenih v navedenih načrtih. Države članice (in končni upravičenci) poleg tega prikazujejo ustrezne izjave o financiranju, ki jih po potrebi spremlja emblem Unije.

Komisija državam članicam redno zagotavlja smernice in še naprej podpira njihova prizadevanja za povečanje prepoznavnosti mehanizma za okrevanje in odpornost. Poleg uvedbe preglednice kazalnikov okrevanja in odpornosti je Komisija vzpostavila spletišče mehanizma za okrevanje in odpornost[11], na katerem so objavljeni tudi nacionalni načrti za okrevanje in odpornost ter povezave do ustreznih nacionalnih spletišč. Komisija poleg tega z državami članicami redno razpravlja o temah, povezanih z mehanizmom za okrevanje in odpornost, v okviru mreže INFORM EU (vseevropske mreže skrbnikov za komuniciranje, ki so pristojni za obveščanje o projektih EU in držav članic, ki se izvajajo v okviru skladov EU, vključno z mehanizmom za okrevanje in odpornost). Komisija je organizirala pet posebnih srečanj mreže INFORM EU, da bi strokovnjaki držav članic prejeli nasvete in se izmenjale dobre prakse na področju posebnih vprašanj v zvezi s komuniciranjem o mehanizmu za okrevanje in odpornost ter njegovo prepoznavnostjo.

Komisija skupaj z državami članicami organizira tudi skupne dogodke, na katerih je v ospredju evropska razsežnost projektov, ki prejemajo podporo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. Posebej je treba omeniti letne dogodke, ki so ključna komunikacijska priložnost in na katerih se zberejo institucije, deležniki (zlasti socialni partnerji in civilna družba) in upravičenci do podpore iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter razpravljajo o napredku in stanju izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost.

Leta 2022 so že potekali štirje letni dogodki (v Estoniji, Latviji, na Malti in Portugalskem), drugi pa bodo sledili jeseni. Uradniki za evropski semester, napoteni na predstavništva Komisije,

[11] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_sl

imajo osrednjo vlogo pri organizaciji letnih dogodkov in na splošno pri spodbujanju sodelovanja na področju komuniciranja v državah članicah.

Komisija poleg tega redno vabi lokalne medije na informativne sestanke v okviru obravnave zahtevkov za izplačilo, da bi odgovorila na vsa morebitna vprašanja o svoji oceni.

Komisija je začela tudi kampanjo za obveščanje podjetij o instrumentu NextGenerationEU, da bi po vsej Evropi povečala ozaveščenost o obsegu in ciljih načrta za okrevanje. Kampanja, ki se je začela spomladi 2021, se bo kmalu bolj osredotočila na obveščanje o konkretnih koristih projektov, ki se financirajo v okviru instrumenta NextGenerationEU, v vsaki državi članici.

II. DOSEDANJI NAPREDEK: PRISPEVEK K CILJEM ŠESTIH STEBROV TER K ENAKOSTI MED ŽENSKAMI IN MOŠKIMI

II.a Šest stebrov za okrevanje, ki bo kos izzivom prihodnosti: pregled doseženih mejnikov in ciljev

V skladu s členom 29(3) Uredbe mora Komisija poročati o prispevku vsakega načrta za okrevanje in odpornost k šestim stebrom mehanizma, določenim v členu 3, točke (a) do (f). Šest stebrov zajema:

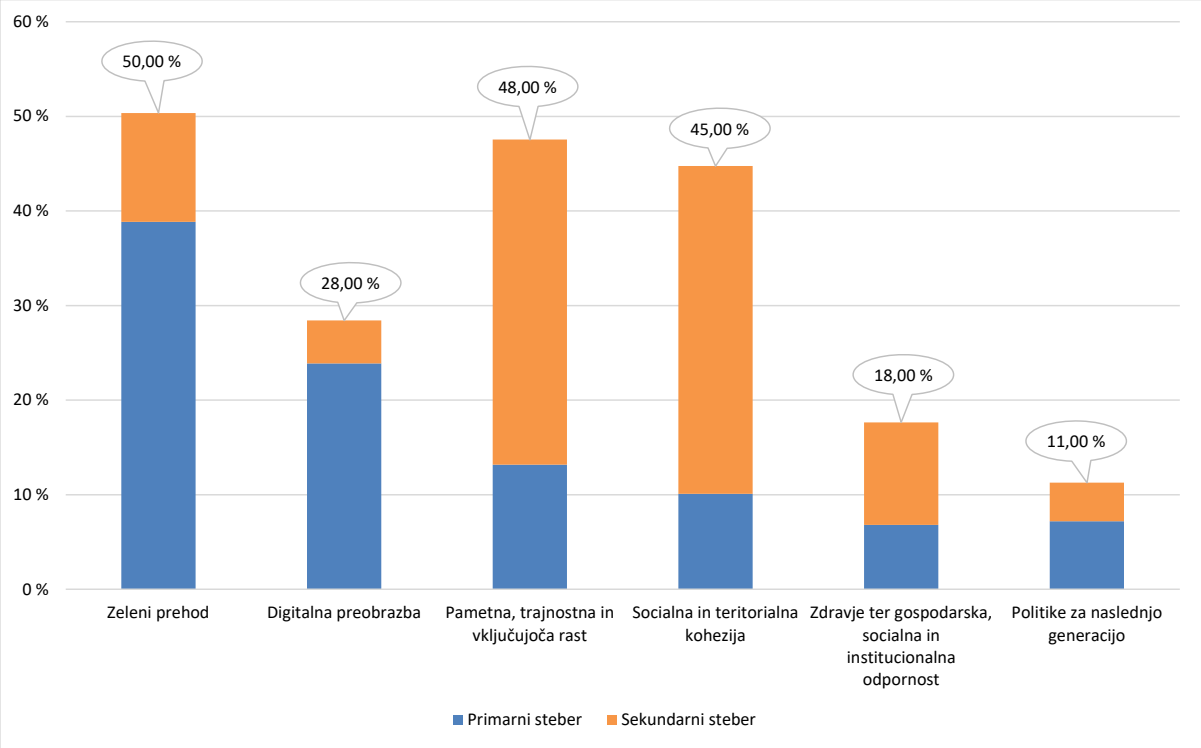
- zeleni prehod;
- digitalno preobrazbo;
- pametno, trajnostno in vključujočo rast, vključno z ekonomsko kohezijo, delovnimi mesti, produktivnostjo, konkurenčnostjo, raziskavami, razvojem in inovacijami, ter dobro delujoč notranji trg z močnimi malimi in srednjimi podjetji (MSP);
- socialno in teritorialno kohezijo;
- zdravje ter gospodarsko, socialno in institucionalno odpornost, s ciljem, da se med drugim povečata pripravljenost na krize in zmogljivost za odzivanje nanje;
- politike za naslednjo generacijo, otroke in mlade, kot so izobraževanje ter pridobivanje znanj in spretnosti.

Šest stebrov politike je v skladu s prednostnimi področji politike evropskega pomena ter splošnim področjem uporabe mehanizma za okrevanje in odpornost. Da bi se zagotovila skladnost z večplastno naravo posameznih ukrepov, pri čemer se posamezen ukrep pogosto nanaša na več stebrov, poročanje poteka na podlagi povezave vsakega ukrepa (ali podukrepa) z dvema stebroma politike (tj. s primarnim in sekundarnim stebrom)[12]. Na spodnji sliki je prikazan pregled ocenjenih odhodkov po stebrih politike na podlagi 25 načrtov, ki jih je sprejel Svet. Zeleni prehod, pametna trajnostna in vključujoča rast ter socialna in teritorialna kohezija so glavna področja v smislu porabe obravnavanih držav članic (pri čemer delež prispevkov znaša od 40 do 50 %). 29 % odhodkov za ukrepe je namenjenih digitalni preobrazbi, 16 % pa

[12] Primarni in sekundarni steber ukrepa se določita na podlagi relevantnosti. Povezava s primarnim stebrom se določi v skladu z glavnim področjem politike ukrepa (npr. zelena politika, digitalna politika itd.). Povezava s sekundarnim stebrom se določi na podlagi drugega najbolj relevantnega področja politike ukrepa.

politikam, povezanim z zdravstveno, gospodarsko, socialno in institucionalno odpornostjo, vključno z odzivi na pandemijo COVID-19. Več kot 12 % odhodkov je namenjenih politikam za naslednjo generacijo, vključno z izobraževanjem ter znanji in spretnostmi.

Slika 2: Deleži ocenjenih odhodkov, določenih v načrtih za okrevanje in odpornost, glede na stebre politike

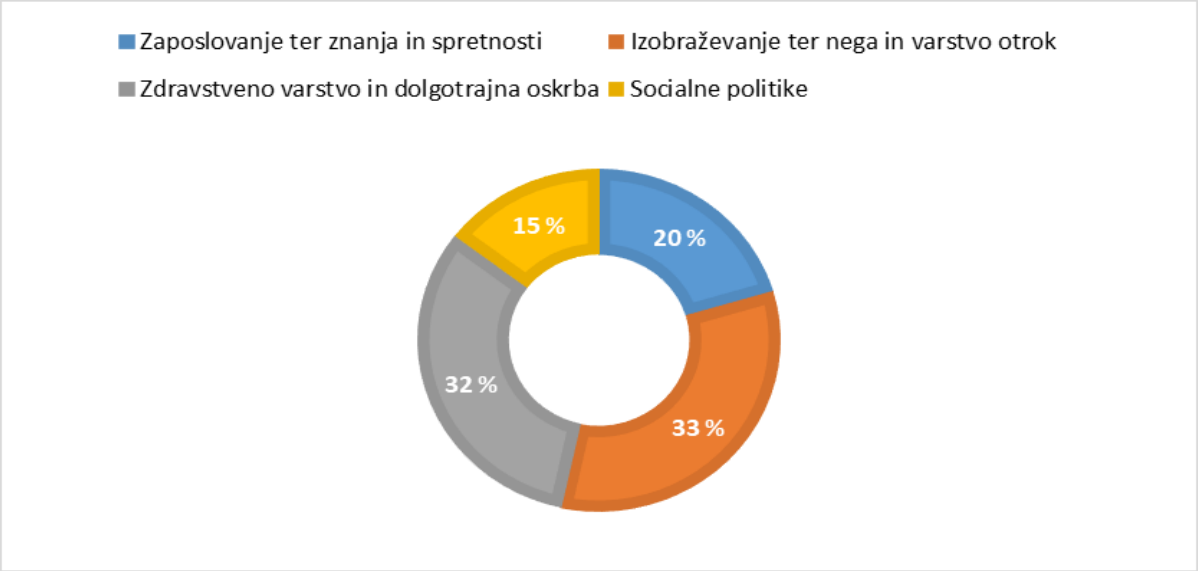
Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti. Opomba: vsak ukrep prispeva k dvema področjema politike šestih stebrov (primarnemu in sekundarnemu), zato skupni prispevek k vsem stebrom, prikazan v tem grafu, znaša 200 % ocenjenih stroškov, določenih v odobrenih načrtih za okrevanje in odpornost. Odstotni deleži, izračunani v zvezi s prispevkom k zelenemu prehodu in digitalni preobrazbi, se razlikujejo od odstotnih deležev, izračunanih v zvezi s prispevkom k podnebnim in digitalnim ciljem; slednji so izračunani z uporabo drugačne metodologije (podrobno opisane v prilogah VI in VII k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost).

Več kot četrtina skupnih odhodkov, določenih v sprejetih načrtih, naj bi bila socialnih odhodkov, vključno z odhodki za otroke in mlade (slika 3). Glede na pomen socialne porabe po pandemiji COVID-19 je bila Komisija z uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost pooblaščena, da sprejme delegiran akt o določitvi metodologije za poročanje o socialnih odhodkih, vključno za otroke in mlade, v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (člen 29(4), točka (b))[13]. Na podlagi metodologije, ki jo je sprejela Komisija, se vsi odhodki, ki se krijejo s sredstvi iz mehanizma ter se nanašajo na reforme in naložbe, uvrščajo na eno od devetih širših področij politike, ki se nato združijo v štiri socialne kategorije: (1) zaposlovanje ter znanja in spretnosti, (2) izobraževanje ter nega in varstvo otrok, (3) zdravstveno varstvo in dolgotrajna oskrba ter (4) socialne politike. Skupna dodeljena sredstva v višini 135 milijard EUR prispevajo h kritju socialnih odhodkov, ki predstavljajo približno 30 % vseh ocenjenih odhodkov. Približno tretjina tega zneska je namenjena izobraževanju ter negi in

[13] Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2105.

varstvu otrok, druga tretjina zdravstvenemu varstvu in dolgotrajni oskrbi, preostanek pa je razdeljen med zaposlovanje, znanja in spretnosti ter socialne politike.

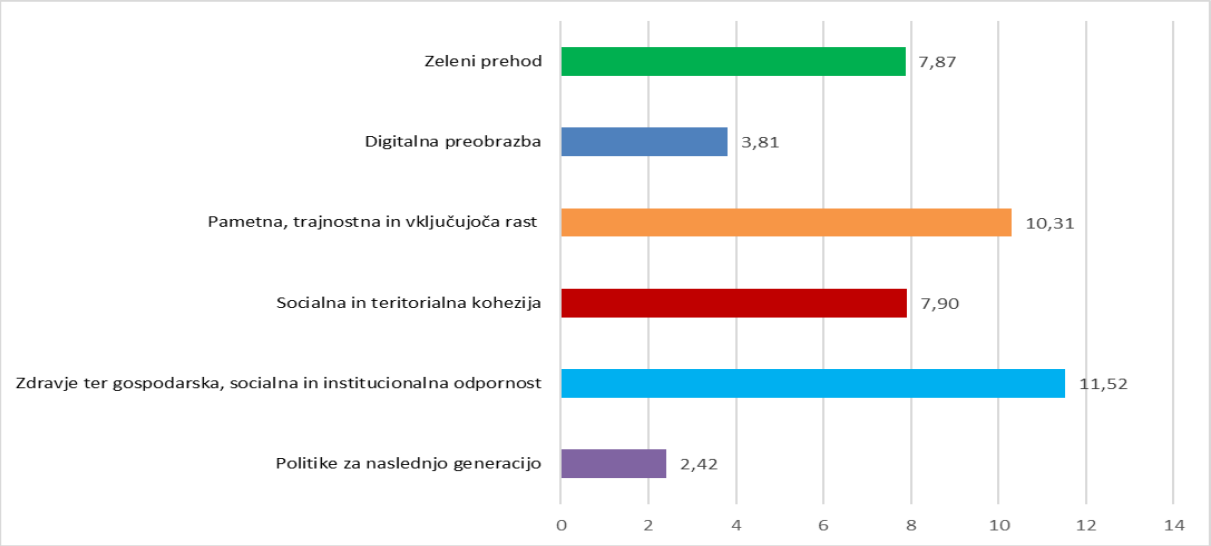
Slika 3: Deleži socialnih odhodkov v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost glede na glavne socialne kategorije

Opomba: na tej sliki je prikazana razčlenitev ocenjenih socialnih odhodkov, določenih v vseh potrjenih načrtih za okrevanje in odpornost. Socialne kategorije so opredeljene in uporabljene na podlagi metodologije, ki jo je Komisija po posvetovanju z Evropskim parlamentom in državami članicami sprejela v *Delegirani uredbi (EU) 2021/2105*.

Doslej je bilo največ sredstev izplačanih v zvezi z doseženimi mejniki in cilji, povezanimi z ukrepi na področju zdravja ter gospodarske, socialne in institucionalne odpornosti ter na področju pametne, trajnostne in vključujoče rasti (približno 10 milijard EUR za posamezno področje). Približno 8 milijard EUR je bilo izplačanih za doseganje mejnikov in ciljev, povezanih z zelenim prehodom ter socialno in teritorialno kohezijo. Preostalih 6 milijard EUR ocenjenih odhodkov je porazdeljenih med področjema digitalne preobrazbe ter politik za naslednjo generacijo, otroke in mlade (slika 4).

Slika 4: Izplačila po stebrih (v milijardah EUR) – predhodno financiranje ni vključeno

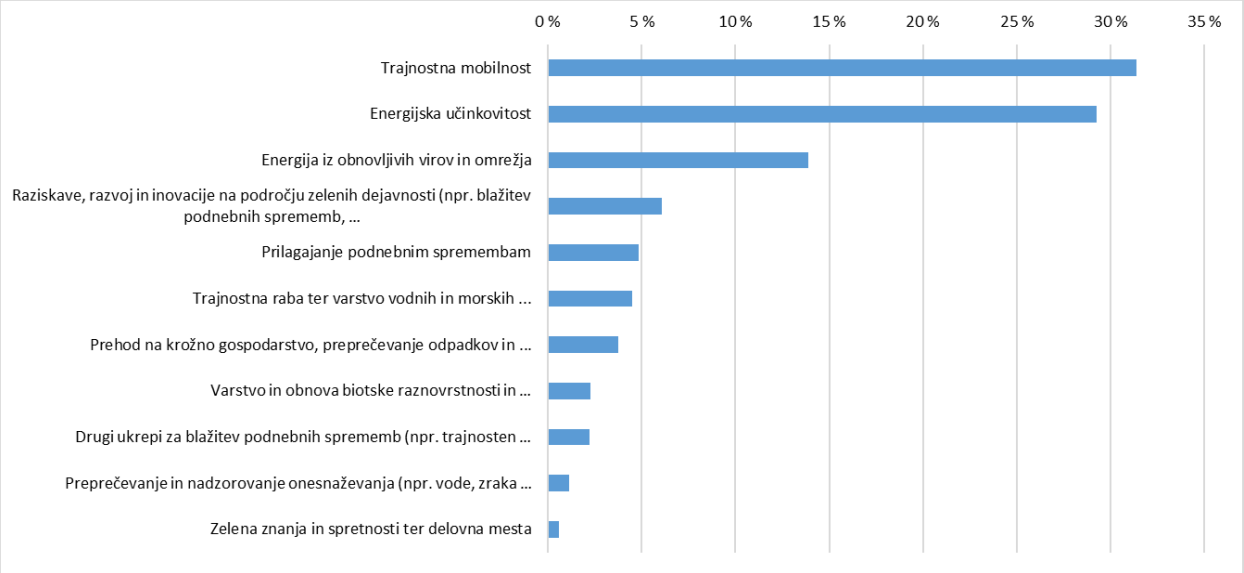

Opomba: ta graf temelji na metodologiji, ki jo je Komisija razvila za spremljanje porabe v okviru posameznih stebrov. Na podlagi te metodologije se vsako izplačilo razdeli med šest stebrov na podlagi kategorij stebrov, dodeljenih ukrepom, ki so povezani z nizom mejnikov in ciljev iz zahtevka za izplačilo.

Steber 1: zeleni prehod

Mehanizem za okrevanje in odpornost bo pomagal doseči cilje EU za zmanjšanje neto emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 % do leta 2030 in doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2050. Ukrepi, ki jih podpira mehanizem za okrevanje in odpornost, bodo poleg prispevanja k uresničevanju podnebnih ciljev in ciljev načrta REPowerEU, kot so spodbujanje trajnostne mobilnosti, izboljšanje energijske učinkovitosti in povečanje uporabe obnovljivih virov energije, zagotovili tudi napredek pri doseganju drugih okoljskih ciljev, kot so zmanjševanje onesnaževanja zraka, spodbujanje krožnega gospodarstva ter obnavljanje in varovanje biotske raznovrstnosti itd. Ukrepom, ki prispevajo k zelenemu prehodu in jih je mogoče razdeliti na 11 področij politike (glej sliko 5), je bilo skupaj dodeljenih 249 milijard EUR skupnih dodeljenih sredstev držav članic.

Slika 5: Razčlenitev odhodkov v podporo zelenemu prehodu glede na področja politike

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.
Odstotek se nanaša na skupni delež, označen v okviru tega stebra politike v 25 načrtih, sprejetih do 30. junija 2022.

K stebru 1 prispeva 89 doslej doseženih mejnikov in ciljev[14]. V nadaljevanju je predstavljenih nekaj primerov.

Primeri ukrepov z doseženimi mejniki in cilji

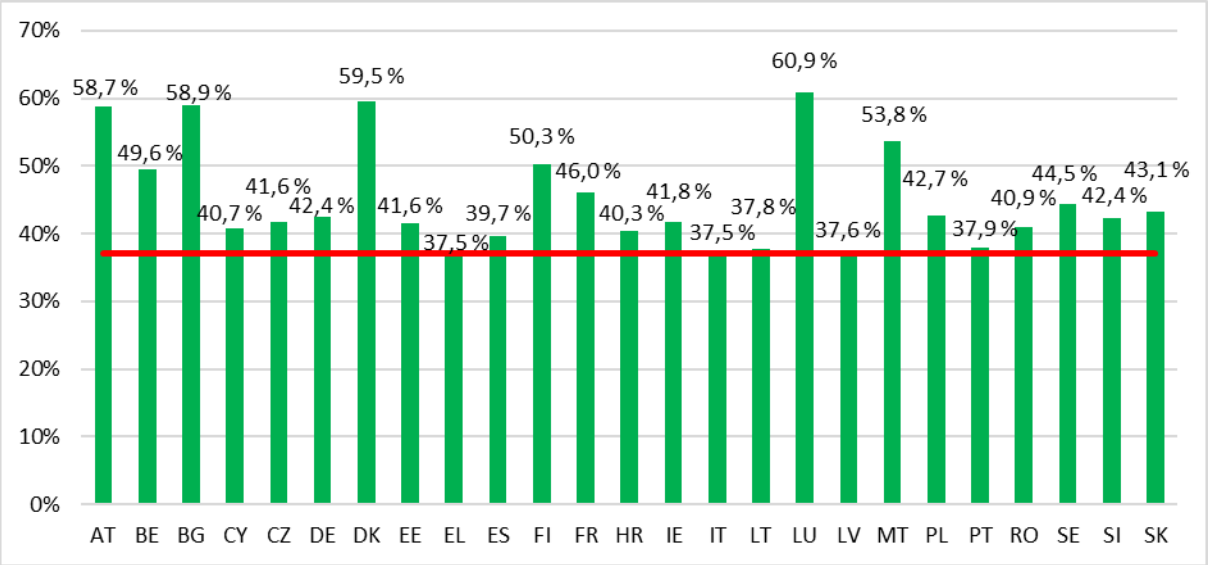
- **Francija** je izvedla naložbe v podporo energijski prenovi ter obsežni sanaciji zasebnih in socialnih stanovanj.
- **Italija** je uvedla novo zakonodajo za spodbujanje proizvodnje in porabe biometana.
- **Španija** je uvedla reformo za vzpostavitev okvira za vključevanje obnovljivih virov energije v energetski sistem, ki zajema omrežja, skladiščenje in infrastrukturo.
- **Portugalska** je odobrila reformo, ki podpira izvajanje agende za inovacije v kmetijstvu do leta 2030 ter usklajuje raziskave in inovacije v skladu s potrebami kmetijskega sektorja in živilskopredelovalne industrije, ter objavila prvi javni razpis za naložbe v podporo razogljičenju industrije.
- **Grčija** je sprejela reformo za vzpostavitev okvira za namestitev in delovanje polnilne infrastrukture za električna vozila.
- **Hrvaška** je sprejela programe za energijsko učinkovitost stavb in zmanjšanje energetske revščine, uvedla program energijske učinkovitosti za razogljičenje sektorja energije in sprejela zakon o alternativnih gorivih, namenjenih uporabi v prometu.

Uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost zahteva, da je vsaj 37 % skupnih dodeljenih sredstev v posameznem načrtu za okrevanje in odpornost namenjenih podpori

[14] Posamezni mejniki in cilji lahko prispevajo k več kot enemu stebru.

podnebnim ciljem. Sredstva za reforme in naložbe, ki so jih predlagale države članice, so presegle 37-odstotni cilj (glej tudi sliko 6 v nadaljevanju). Skupni ocenjeni odhodki za podnebne ukrepe, določeni v sprejetih načrtih, namreč znašajo 198 milijard EUR, kar je približno 40 % skupnih dodeljenih sredstev iz načrtov po izračunih v skladu z metodologijo za podnebno označevanje[15].

Slika 6: Prispevek k podnebnim ciljem kot delež dodeljenih sredstev, določenih v načrtu za okrevanje in odpornost

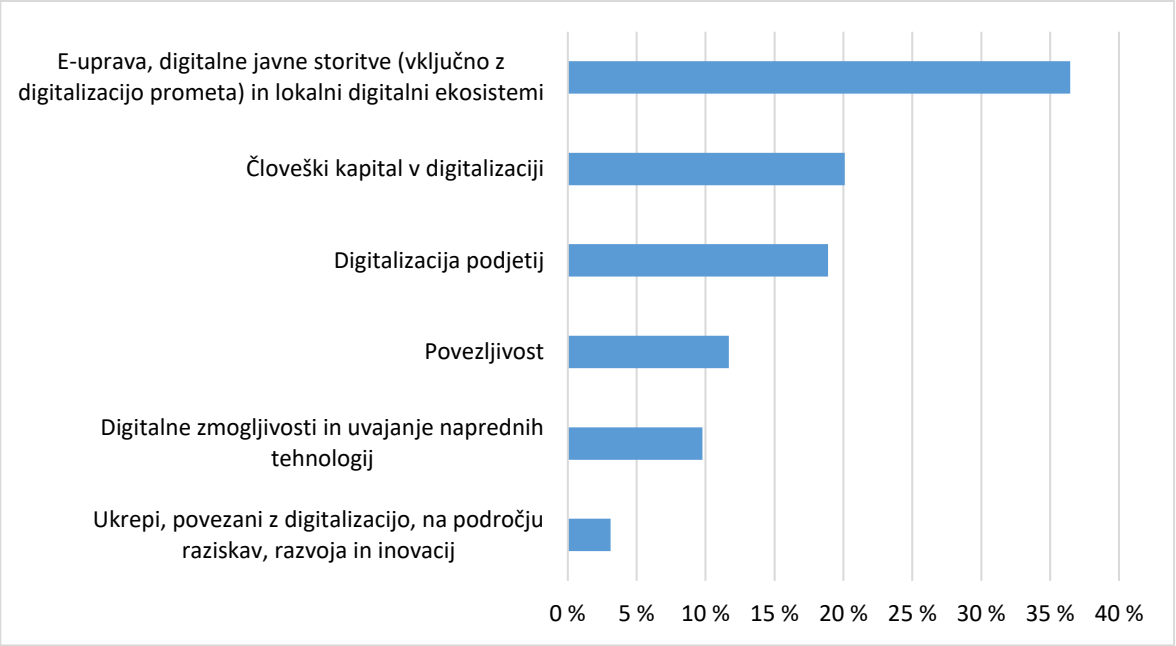
Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Steber 2: digitalna preobrazba

Mehanizem za okrevanje in odpornost pomembno prispeva k digitalni preobrazbi v Uniji. Načrti vključujejo vrsto ukrepov, vključno z uvajanjem digitalne infrastrukture naslednje generacije in naprednih tehnologij, razvojem digitalnih znanj in spretnosti prebivalcev in delovne sile ter podporo digitalizaciji podjetij in javnih storitev. Stebru digitalne preobrazbe bo skupaj namenjen znesek v višini 141 milijard EUR, ki bo porazdeljen med področja digitalne politike, kot je prikazano na sliki 7.

[15] V načrtih za okrevanje in odpornost je bilo treba določiti in utemeljiti, v kolikšni meri posamezen ukrep vpliva na podnebne cilje, in sicer ali nanj vpliva v celoti (100 %), delno (40 %) oziroma ali nima vpliva (0 %), kot je navedeno v Prilogi VI k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Združevanje koeficientov z ocenami stroškov vsakega ukrepa omogoča izračun tega, v kolikšni meri načrti prispevajo k podnebnemu cilju.

Slika 7: Razčlenitev odhodkov v podporo digitalni preobrazbi glede na področja politike

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.
Odstotek se nanaša na skupni delež, označen v okviru tega stebra politike v 25 načrtih, sprejetih do 30. junija 2022.

Doslej je bilo doseženih 44 mejnikov in ciljev, ki prispevajo k stebru digitalne preobrazbe. V nadaljevanju je na podlagi zahtevkov za izplačilo, ki so bili ocenjeni pozitivno, predstavljenih nekaj primerov.

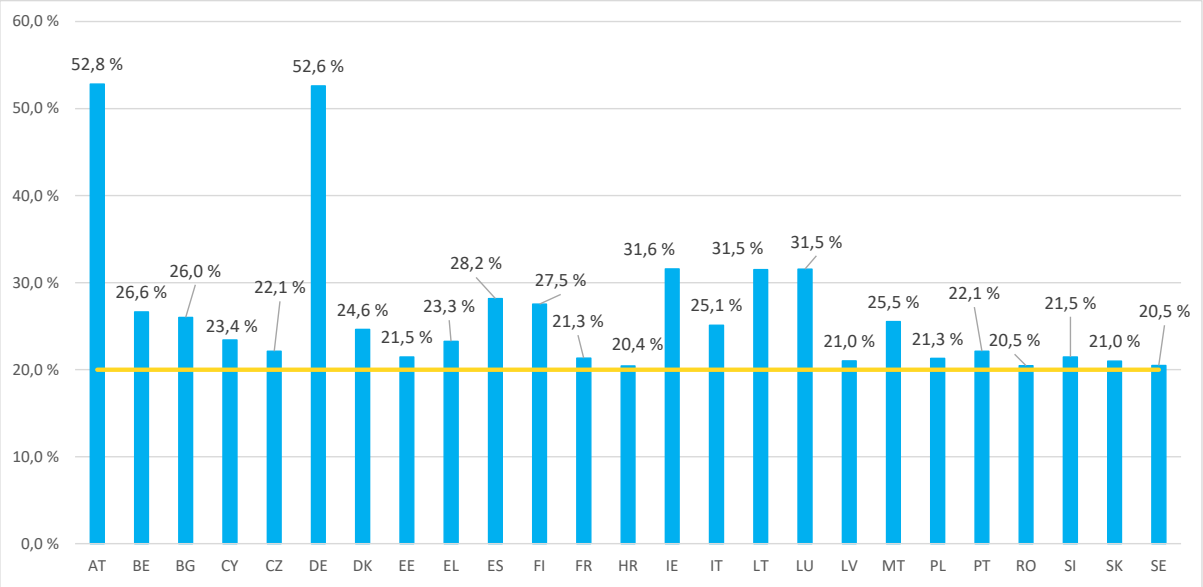
Primeri ukrepov z doseženimi mejniki in cilji

- **Italija** je oddala naročila za razvoj digitalnega turističnega portala in objavila razpise za opredelitev nacionalnih pomembnih projektov skupnega evropskega interesa na področju mikroelektronike in tehnologij v oblaku.
- **Španija** je sprejela načrt za digitalizacijo MSP za obdobje 2021–2025 in načrt za digitalne kompetence.
- **Portugalska** je podpisala pogodbe za nakup 600 000 novih prenosnih računalnikov, ki bodo za izposojo na voljo učiteljem in učencem, ter izbrala 17 digitalnih inovacijskih središč, ki bodo podjetja podprla pri njihovih prizadevanjih za digitalizacijo.
- **Francija** je sprejela šest strategij za pospeševanje inovacij na področju ključnih digitalnih tehnologij (kvantne tehnologije, kibernetska varnost, digitalno izobraževanje, kulturne in ustvarjalne industrije, omrežje 5G, tehnologije v oblaku).
- **Grčija** je v okviru instrumenta za posojila mehanizma za okrevanje in odpornost objavila razpis za komercialne banke. Podpori digitalnim ciljem bo namenjenih najmanj 20 % sredstev.
- **Hrvaška** je na ministrstvu za kmetijstvo ustanovila enoto za izvajanje in vodenje projektov digitalne preobrazbe, ki bo zagotovila vzpostavitev vsaj 30 digitaliziranih javnih storitev, delujoče platforme pametnega kmetijstva in javno dostopnega informacijskega sistema za sledljivost.

Uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost zahteva, da je vsaj 20 % skupnih dodeljenih sredstev v posameznem načrtu za okrevanje in odpornost namenjenih podpori digitalnim ciljem. Sredstva za reforme in naložbe, ki so jih predlagale države članice, so presegle 20-odstotni delež, ki ga je treba nameniti digitalnemu cilju; skupni ocenjeni digitalni odhodki, določeni v sprejetih načrtih, znašajo 127 milijard EUR, kar je 26 % skupnih dodeljenih sredstev iz načrtov po izračunih v skladu z metodologijo za digitalno označevanje[16].

[16] V načrtih za okrevanje in odpornost je bilo treba določiti in utemeljiti, v kolikšni meri posamezen ukrep vpliva na digitalne cilje, in sicer ali nanj vpliva v celoti (100 %), delno (40 %) oziroma ali nima vpliva (0 %), kot je navedeno v Prilogi VII k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost. Združevanje koeficientov z ocenami stroškov vsakega ukrepa omogoča izračun tega, v kolikšni meri načrti prispevajo k digitalnemu cilju.

Slika 8: Prispevek k digitalnim ciljem kot delež dodeljenih sredstev, določenih v načrtu za okrevanje in odpornost

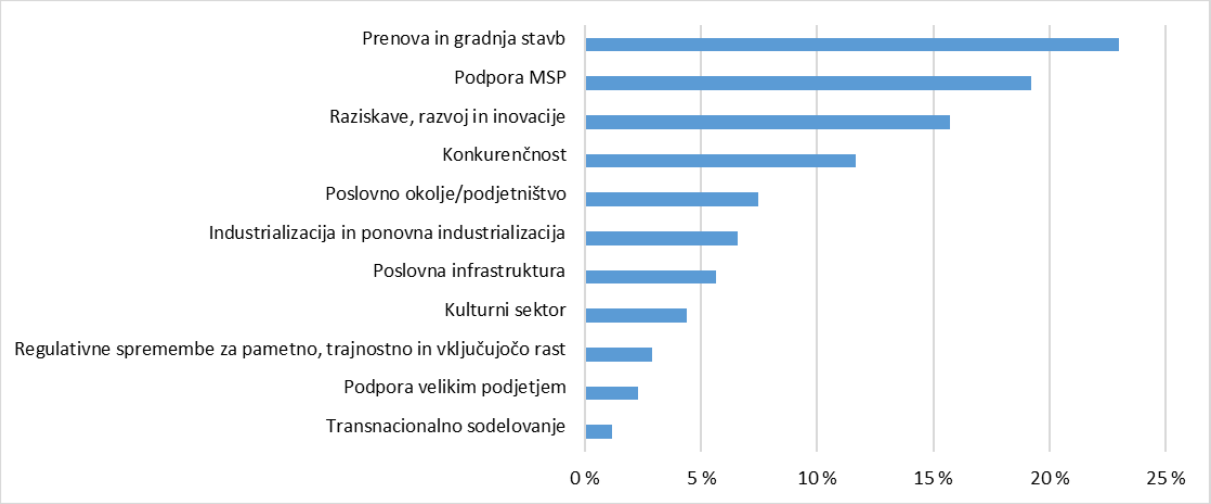
Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Steber 3: pametna, trajnostna in vključujoča rast, vključno z ekonomsko kohezijo, delovnimi mesti, produktivnostjo, konkurenčnostjo, raziskavami, razvojem in inovacijami, ter dobro delujoč notranji trg z močnimi MSP

Države članice so v svoje načrte vključile številne reforme in naložbe, ki prispevajo k spodbujanju pametne, trajnostne in vključujoče rasti ter k večji odpornosti njihovih gospodarstev in gospodarstva Unije kot celote. Glede na pomen malih in srednjih podjetij (MSP) ter velikih podjetij za naša gospodarstva in proces okrevanja so države članice predlagale zlasti številne ukrepe, ki neposredno in posredno podpirajo MSP[17]. Skupno 25 načrtov, ki jih je Svet sprejel do 30. junija, k stebru 3 prispeva s približno 235 milijardami EUR, namenjenimi spodbujanju pametne, trajnostne in vključujoče rasti na različnih področjih politike (glej sliko 9).

[17] Več informacij in konkretnih primerov ukrepov za podporo MSP je na voljo v tematski analizi o podpori MSP, objavljeni v preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/assets/thematic_analysis/3_SME.pdf.

Slika 9: Razčlenitev odhodkov v podporo pametni, trajnostni in vključujoči rasti glede na področja politike

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.
Odstotek se nanaša na skupni delež, označen v okviru tega stebra politike v 25 načrtih, sprejetih do 30. junija 2022.

K stebru 3 prispeva 115 od 228 doseženih mejnikov in ciljev, kar kaže, da je bil pri ponovni vzpostavitvi in spodbujanju trajnostne rasti dosežen pomemben napredek. Nekaj primerov ukrepov z doseženimi mejniki in cilji je navedenih v okvirju v nadaljevanju.

Poleg tega so države članice na pravi poti pri izvajanju reform in naložb za zagotavljanje podpore MSP pri njihovem okrevanju in za izboljšanje dostopa MSP do financiranja, tudi prek sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost. Hrvaška na primer izvaja reformo poslovnega in regulativnega okolja, namenjeno povečanju konkurenčnosti gospodarstva, pri čemer posebno pozornost namenja gospodarskim učinkom predpisov na MSP. Grčija bo izvedla reformo svojega poslovnega okolja z zmanjšanjem upravnega in regulativnega bremena za podjetja, vključno z MSP. Natančneje se bodo z reformo zmanjšali zapletenost, stroški in trajanje različnih postopkov, kot so odobritev posojil, pridobitev električnega priključka, registracija nepremičnin in izdaja gradbenega dovoljenja. V grškem načrtu je predvidena tudi reforma javnega naročanja, med drugim z namenom izboljšanja dostopa MSP do javnih naročil. Italijanska reforma javnega naročanja vključuje poenostavitev pravil in postopkov javnega naročanja, večjo pravno varnost za podjetja, hitrejšo oddajo javnih naročil in manjše zamude pri plačilih javnih uprav, kar bo koristilo tudi MSP.

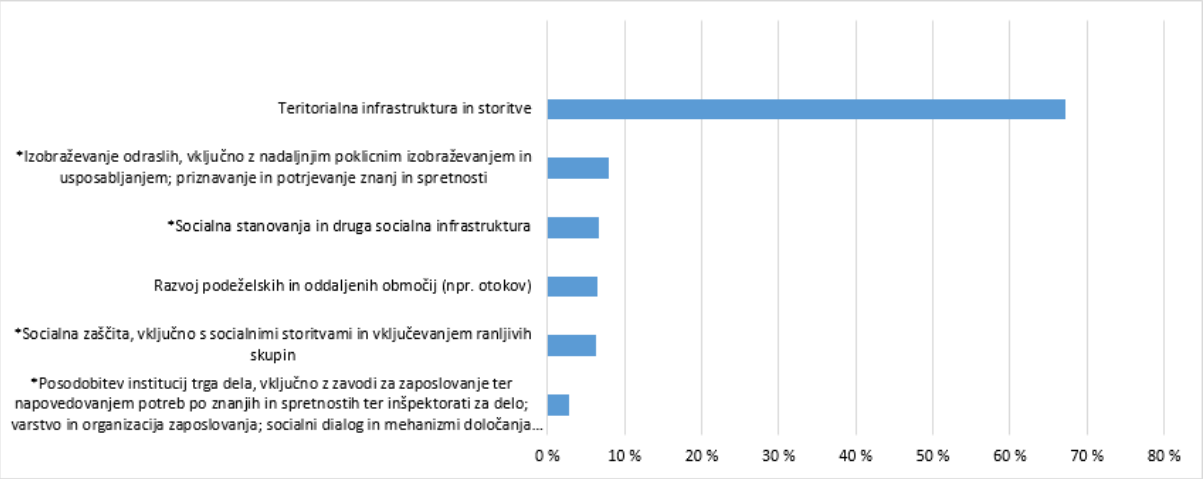
Primeri ukrepov z doseženimi mejniki in cilji

- **Portugalska** je predvidela reformo za vzpostavitev potrebnih zakonodajnih in regulativnih pogojev za postopno uvajanje obnovljivega vodika v okviru nacionalne strategije za vodik ter izvedla naložbe za posodobitev sprejemnih prostorov podjetij z namenom izvedbe ukrepov za izboljšanje okoljske trajnostnosti in digitalizacije.
- **Francija** je podprla naložbe v raziskave na področju naprednih tehnologij za zeleni prehod (projekti v okviru sedmih strategij za pospeševanje: (i) razogljičen vodik, (ii) razogljičenje industrije, (iii) trajnostni kmetijski sistemi, (iv) recikliranje in ponovna uporaba recikliranih materialov, (v) trajnostna mesta in inovativne stavbe, (vi) digitalizacija in razogljičenje mobilnosti ter (vii) proizvodi na biološki osnovi in industrijske biotehnologije – trajnostna goriva), da bi spodbudila inovacije za zeleni prehod gospodarstva.
- **Grčija** je pripravila zakonodajo, ki vključuje reformo, namenjeno uvedbi sistema spodbud za produktivnost in odpiranje podjetij mednarodnim trgom (povečanje velikosti podjetij).
- **Italija** je izvedla naložbe za podporo podjetjem, ki delujejo v turističnem sektorju, zlasti s sredstvi za povečanje njihove konkurenčnosti. Poleg tega je 4 000 MSP že prejelo ciljno usmerjeno podporo in finančna sredstva v okviru refinanciranja in preoblikovanja sklada 394/81, ki ga upravlja podjetje SIMEST.
- **Hrvaška** je sprejela zakon o institucionalnem okviru za sredstva EU, s katerim se bodo izboljšale njene sposobnosti za črpanje sredstev in omogočilo hitrejše izvajanje naložbenih projektov.
- **Španija** je uvedla dve pomembni reformi, in sicer reformo za ureditev avdiovizualnega regulativnega okvira, ki ji bo omogočil, da postane avdiovizualno središče Evrope, ter reformo za reorganizacijo in poenostavitev strukture in delovanja javnih raziskovalnih organizacij.

Steber 4: socialna in teritorialna kohezija

Države članice so vključile veliko število ukrepov za podporo socialni in teritorialni koheziji, ki prispevajo zlasti k izvajanju evropskega stebra socialnih pravic. Natančneje, v 25 načrtih za okrevanje in odpornost, ki jih je doslej sprejel Svet, so podpori za steber 4 namenjena sredstva v višini približno 222 milijard EUR. Razčlenitev odhodkov v okviru stebra je prikazana na sliki 10.

Slika 10: Razčlenitev odhodkov v podporo socialni in teritorialni koheziji glede na področja politike

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.
Odstotek se nanaša na skupni delež, označen v okviru tega stebra politike v 25 načrtih, sprejetih do 30. junija 2022. Metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V zvezi s tem stebrom se za poročanje o socialnih odhodkih, vključno z odhodki za otroke in mlade, v okviru mehanizma uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Na podlagi zahtevkov za izplačilo, ki so bili pozitivno ocenjeni do 30. junija 2022, se podpora stebru 4 zagotavlja z 82 doseženimi mejniki in cilji. Poudariti je treba, da 28 doseženih mejnikov in ciljev podpira zaposlovanje v širšem smislu[18], kar kaže na močno zavezanost držav članic k ustvarjanju visokokakovostnih delovnih mest že od začetnih faz izvajanja načrtov za okrevanje in odpornost.

[18] Ti mejniki so povezani z ukrepi, ki prispevajo k socialni kategoriji zaposlovanja, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105.

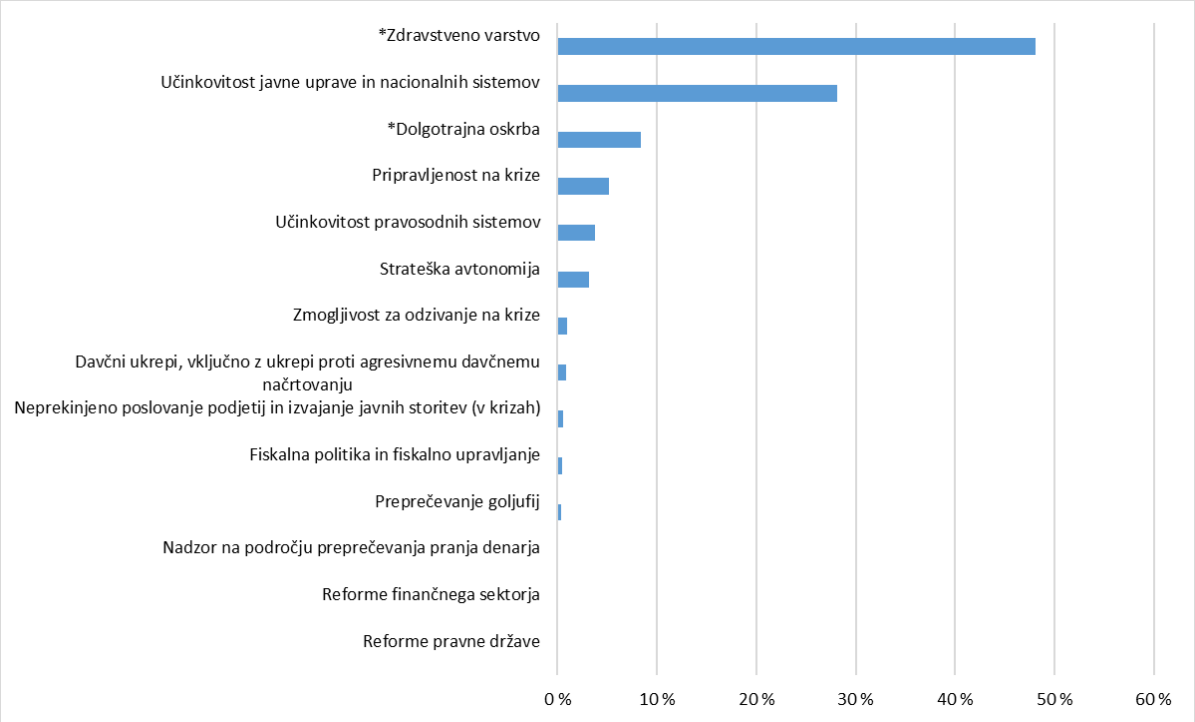
Primeri ukrepov z doseženimi mejniki in cilji

- **Francija** je izvedla naložbe v podporo teritorialni infrastrukturi in storitvam, kot je prenova lokalnih železniških prog, ter odobrila reformo za prenos pristojnosti na lokalna območja. Sklenila je tudi sporazume o financiranju projektov, kot so projekti gradnje rezerviranih voznih pasov za javni promet in souporabo avtomobilov.
- **Italija** je izvedla naložbe za podporo ranljivim osebam in preprečevanje institucionalizacije z zagotavljanjem podpore ranljivim družinam, deinstitucionalizacijo oskrbe starejših, okrepitvijo socialnih storitev na domu za preprečevanje hospitalizacije in izboljšanjem socialnih storitev za preprečevanje izgorelosti socialnih delavcev ter uvedla novo reformo za posodobitev aktivnih politik trga dela in izboljšanje sistema poklicnega usposabljanja.
- **Portugalska** je uvedla novo reformo za oblikovanje nacionalnega stanovanjskega načrta, ki ga spremljajo ustrezne naložbe za izboljšanje stanovanjskih razmer na regionalni ravni.
- **Grčija** je pripravila akcijski načrt za energetsko revščino, ki vključuje ciljno usmerjene ukrepe politike za izboljšanje energijske učinkovitosti stanovanjskih stavb ekonomsko ranljivih gospodinjstev.
- **Hrvaška** je sprejela nacionalni načrt za boj proti revščini in družbeni izključenosti za obdobje 2021–2027, katerega cilj je izboljšati vsakdanje življenje oseb, ki jim grozi revščina, in tistih, ki so resno materialno prikrajšane. Ta načrt vključuje pomembne predpogoje za zakonodajno reformo v zvezi z nacionalnim načrtom za razvoj socialnih storitev, ki bo prispeval k deinstitucionalizaciji ter razvoju storitev na domu in skupnostnih storitev za dolgotrajno oskrbo. Hrvaška je izboljšala tudi svojo delovno zakonodajo, in sicer s spremembo zakona o minimalni plači, ki med drugim vključuje odpravo možnosti odpovedi minimalni plači, okrepljen nadzor in nove opredelitve kazni za preprečevanje neplačevanja.

Steber 5: zdravje ter gospodarska, socialna in institucionalna odpornost, s ciljem, da se med drugim povečata pripravljenost na krize in zmogljivost za odzivanje nanje

Ukrepi za spodbujanje zdravja ter gospodarske, socialne in institucionalne odpornosti imajo v načrtih za okrevanje in odpornost pomembno vlogo, njihov cilj pa je okrepiti zdravstvene sisteme ter odpornost in pripravljenost institucij. K doseganju ciljev stebra 5 prispevajo reforme in naložbe v vrednosti približno 87 milijard EUR (glej razčlenitev na sliki 10), 98 mejnikov in ciljev pa je bilo že doseženih, kar jasno kaže na to, da so države članice veliko truda vložile v povečanje svoje odpornosti in napredek pri doseganju odprte strateške avtonomije Unije.

Slika 11: Razčlenitev odhodkov v podporo zdravju ter gospodarski, socialni in institucionalni odpornosti

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti. Odstotek se nanaša na skupni delež, označen v okviru tega stebra politike v 25 načrtih, sprejetih do 30. junija 2022. Metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Nekaj primerov ukrepov z doseženimi mejniki in cilji je predstavljenih v nadaljevanju.

Primeri ukrepov z doseženimi mejniki in cilji

- **Francija** je nacionalni zdravstveni sistem izboljšala z reformo, ki vključuje poenostavitev upravljanja bolnišnic, s čimer jim je omogočila večjo prožnost pri organizaciji.
- **Grčija** je sprejela časovni načrt za izvedbo celovite reforme, namenjene kodifikaciji in poenostavitvi davčne zakonodaje, ter izvedla nove naložbe v izgradnjo regionalnih centrov za civilno zaščito.
- **Italija** je izvedla reformo civilnega in kazenskega pravosodja ter naložbe v posodobitev digitalne opreme bolnišnic.
- **Portugalska** je podprla digitalizacijo javne uprave, namenjeno zagotovitvi digitalnih, preprostih, vključujočih in varnih javnih storitev za državljane in podjetja, ter sprejela nov zakonski odlok o duševnem zdravju, v katerem so določena načela za organizacijo oskrbe na področju duševnega zdravja.
- **Španija** je posodobila institucionalno strukturo ekonomskega upravljanja.
- **Hrvaška** je sprejela zakon o proračunu, da bi izboljšala proračunske postopke in okrepila fiskalni okvir. Sprejela je nov zakon o preprečevanju nasprotij interesov in protikorupcijsko strategijo za obdobje 2021–2030, da bi okrepila protikorupcijski okvir. Poleg tega je sprejela nacionalni načrt za razvoj zdravstva za obdobje 2021–2027, v katerem so določeni posebni cilji, ukrepi in dejavnosti, namenjeni izboljšanju zdravstvenega sistema in zdravstvenih rezultatov.

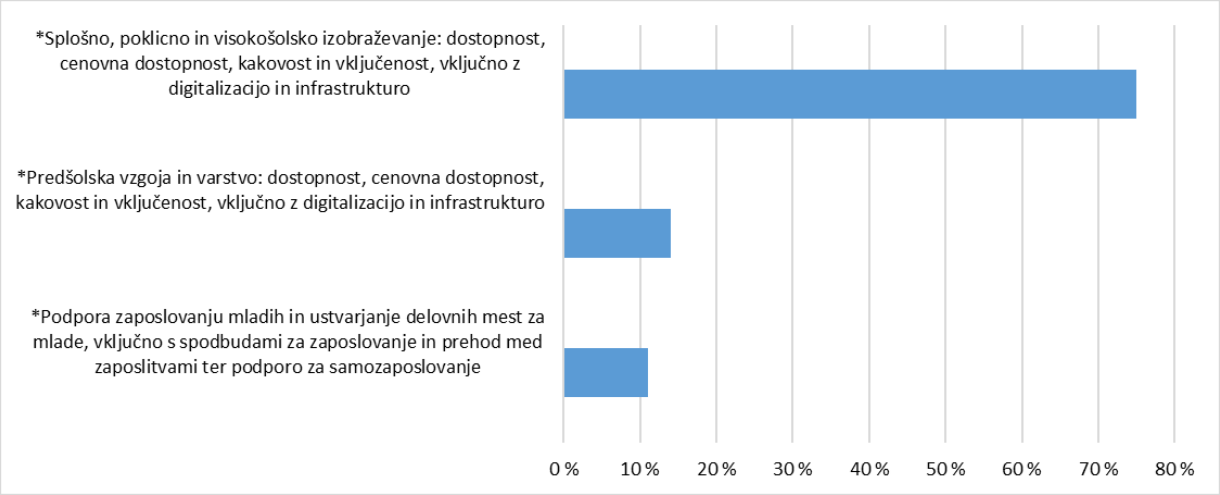
Za krepitev institucij ter povečanje pripravljenosti na krize in zmogljivosti odzivanja nanje je treba obenem tudi spodbujati odprto strateško avtonomijo Unije. Številne države članice bodo s tem namenom vlagale v krepitev svojih okvirov kibernetske varnosti. Španija bo okrepila zmogljivost državljanov, MSP ter strokovnjakov na področju kibernetske varnosti in si prizadeva za izboljšanje celotnega ekosistema sektorja, Romunija pa bo zagotovila kibernetsko varnost javnih in zasebnih subjektov, ki imajo v lasti infrastrukturo kritične vrednosti. Slovaška bo zgradila in nadgradila obnovljive vire električne energije ter povečala prožnost elektroenergetskih sistemov za obsežnejše vključevanje obnovljivih virov energije, kar bo prispevalo k povečanju njene energetske neodvisnosti. Nekatere države članice bodo vlagale tudi v industrijske projekte strateškega pomena, na primer v letalski in vesoljski sektor v primeru Francije.

Steber 6: politike za naslednjo generacijo

Ukrepi v okviru politik za naslednjo generacijo, otroke in mlade se osredotočajo zlasti na izobraževanje, usposabljanje, predšolsko vzgojo in varstvo ter zagotavljanje podpore pri zaposlovanju mladih. Približno tri četrtine vseh odhodkov, povezanih s stebrom 6, v višini 56 milijard EUR je namenjenih splošnemu, poklicnemu in visokošolskemu izobraževanju.

Preostalih 25 % je skoraj enakomerno porazdeljenih med predšolsko vzgojo in varstvo ter podporo zaposlovanju mladih.

Slika 12: Razčlenitev odhodkov v podporo politikam za naslednjo generacijo glede na področja politike

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti. Odstotek se nanaša na skupni delež, označen v okviru tega stebra politike v 25 načrtih, sprejetih do 30. junija 2022. Metodologija za poročanje o socialnih odhodkih, kot je opredeljena v Delegirani uredbi (EU) 2021/2105, je v celoti usklajena in vključena v metodologijo za poročanje o odhodkih v okviru šestih stebrov. V okviru tega stebra se v zvezi z metodologijo za socialne odhodke uporabljajo področja politike, označena z zvezdico (*).

Doseženih je bilo 18 mejnikov in ciljev, povezanih s stebrom 6. Ti mejniki in cilji so povezani z ukrepi na področju aktivnih politik trga dela, podpore digitalni preobrazbi v izobraževanju, podpore poučevanju, subvencij za zaposlovanje v okviru vajeništev ter podpore visokošolskemu izobraževanju mladih.

Primeri ukrepov z doseženimi mejniki in cilji

- **Španija** je v okviru širše reforme za posodobitev aktivnih politik trga dela uvedla akcijski načrt za reševanje vprašanja brezposelnosti mladih.
- **Portugalska** je z novimi naložbami podprla digitalni prehod na področju izobraževanja.
- **Francija** je uvedla nove subvencije za vajeništvo, dijake s srednješolsko izobrazbo spodbujala k visokošolskemu študiju ter zagotovila podporo na področju poučevanja, raziskav, razvoja in inovacijskih ekosistemov.
- **Italija** je izvedla nove naložbe za ranljive osebe, da bi preprečila institucionalizacijo.

II.b Prispevek mehanizma za okrevanje in odpornost k reševanju vprašanja neenakosti med spoloma

Vpliv krize zaradi COVID-19 na enakost spolov

Kriza zaradi COVID-19 je razkrila in zaostrila izzive na področju neenakosti med spoloma v EU. Vpliv starševstva na zaposlenost in število delovnih ur se je med krizo še povečal, saj je bila stopnja zaposlenosti žensk z majhnimi otroki v EU leta 2020 za 11,8 odstotne točke nižja kot pri ženskah brez otrok[19]. Zaradi neplačanih obveznosti oskrbe se na trg dela v EU ne more vključiti približno 7,7 milijona žensk, a le 450 000 moških[20]. Razlogi za to so dolgotrajne razlike v zastopanosti žensk in moških v sektorjih in poklicih, ki jih je prizadela kriza, kot so prevelika zastopanost žensk v sektorjih, ki so jih močno prizadele omejitve gibanja, razlike med spoloma na področju dela na daljavo in posledice nenadnega povečanja obsega neplačane oskrbe.

Neenakosti so se povečale tudi zaradi fizičnih in psihosocialnih vplivov pandemije, ki so prizadeli zlasti ženske, otroke in prikrajšane skupine[21]**.** Pomembna dejavnika, ki ju je treba omeniti, sta porast nasilja v družini in dejstvo, da so bili vplivi pandemije na duševno zdravje večji pri ženskah in prikrajšanih skupinah[22].

Vidiki enakosti spolov v okviru evropskega semestra

V okviru evropskega semestra Komisija vsako leto predlaga Svetu številna priporočila za posamezne države, da bi okrepila usklajevanje med državami članicami na področju gospodarske, fiskalne in socialne politike ter politike zaposlovanja. To spada v okvir ekonomskega upravljanja Evropske unije. Od razglasitve evropskega stebra socialnih pravic evropski semester zagotavlja tudi okvir za usklajevanje in spremljanje prizadevanj držav članic pri uveljavljanju načel in pravic iz stebra o enakih možnostih in dostopu do trga dela, poštenih delovnih pogojih ter socialni zaščiti in vključevanju. Načelo 2 posebej obravnava enakost spolov, načelo 3 pa enake možnosti.

Države članice v doslej potrjenih načrtih za okrevanje in odpornost obravnavajo pomemben del izzivov, opredeljenih v priporočilih za posamezne države iz leta 2019, povezanih z enakostjo spolov. Leta 2019 so bila priporočila za posamezne države, povezana z enakostjo spolov, izdana devetim državam (Avstriji, Cipru, Češki, Estoniji, Irski, Italiji, Nemčiji, Poljski in Slovaški). Vključevala so potrebo po povečanju udeležbe žensk na trgu dela in zagotavljanju predšolske vzgoje in varstva ter dolgotrajne oskrbe kot predpogoja za

[19] Skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2022, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/2022_european_semester_proposal_for_a_joint_employment_report_0.pdf.
[20] EIGE, *Gender inequalities in care and consequences for the labour market* (Neenakosti med spoloma na področju oskrbe in posledice za trg dela), 2021.
[21] Kot so invalidi, starejši in pripadniki rasnih ali narodnostnih manjšin.
[22] EIGE, https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2021-health.

povečanje te udeležbe, potrebo po omejitvi davčnih dejavnikov, ki odvračajo od dela za daljši čas, in potrebo po zmanjšanju plačilne vrzeli med spoloma.

Zaradi pandemije COVID-19 so priporočila za posamezne države, izdana leta 2019, ostala veljavna tudi leta 2020 in so bila dopolnjena s priporočili glede obravnave dodatnih izzivov, ki jih je povzročila kriza. Ker se je tematski obseg priporočil za posamezne države v evropskem semestru 2020 bistveno spremenil, priporočila za posamezne države, ki bi se izrecno nanašala na enakost spolov, niso bila izdana, je pa 22 držav članic prejelo priporočila za posamezne države, ki se nanašajo na prikrajšane skupine na splošno. V uvodnih izjavah številnih priporočil za posamezne države so bili obravnavani tudi vidiki enakosti, pri čemer je bil poudarjen njihov pomen na različnih področjih politike. Leta 2021 nedavčna priporočila za posamezne države niso bila predlagana, leta 2022 pa so bila za tri države (Avstrijo, Nemčijo in Poljsko) predlagana priporočila za posamezne države, povezana z enakostjo spolov, s poudarkom na udeležbi žensk na trgu dela in zagotavljanju otroškega varstva.

Mehanizem za okrevanje in odpornost ter enakost spolov

Vidiki enakosti imajo v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost zelo pomembno vlogo, čeprav niso uradno merilo, ki bi ga Komisija uporabljala pri ocenjevanju nacionalnih načrtov. V skladu z uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost morajo države članice obrazložiti, kako njihovi načrti prispevajo k enakosti spolov in enakim možnostim za vse v skladu z načeloma 2 in 3 evropskega stebra socialnih pravic, ciljem trajnostnega razvoja št. 5 (doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in deklic) ter po potrebi z nacionalno strategijo za enakost spolov[23]. Uredba od držav članic tudi zahteva, da opišejo skladnost in komplementarnost svojih ukrepov z drugimi politikami in financiranjem iz drugih virov EU, vključno s financiranjem iz Evropskega socialnega sklada plus (ESS+).

V skladu s splošnimi cilji Uredbe je treba v okviru mehanizma pri blaženju posledic krize posebno pozornost nameniti ženskam (glej zlasti člen 4 in člen 18(4), točka (o)). Poleg tega področje uporabe mehanizma vključuje steber 4 (glej člen 3, točka (d)), ki se osredotoča na socialno in teritorialno kohezijo, pri čemer pojem „socialna“ vključuje izboljšanje enakosti spolov in enakih možnosti. Vidiki enakosti se obravnavajo tudi v okviru cilja glede zmanjšanja socialne ranljivosti, ki je del enega od meril za ocenjevanje načrtov.

V skladu s členom 17(3) Uredbe morajo načrti obravnavati vse ali pomemben del izzivov, opredeljenih v zadevnih priporočilih za posamezne države, tudi tistih, ki so bila na države članice naslovljena v letih 2019 in 2020 ter so bila neposredno ali posredno povezana s ciljem izboljšanja enakosti spolov. Komisija je med pripravo načrtov države članice dosledno pozivala, naj v svojih nacionalnih načrtih upoštevajo vidike enakosti. V skladu z dvojnim

[23] Člen 18(4), točka (o) Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost.

pristopom strategije za enakost spolov[24] je Komisija države članice spodbujala, naj v načrte dosledno vključijo ciljno usmerjene ukrepe za spodbujanje enakosti in vidike enakosti.

Poročanje o enakosti spolov pri izvajanju načrtov za okrevanje in odpornost

Komisija je spodbujala razvoj orodij za poročanje na ravni EU in držav članic, da bi spremljala izvajanje mehanizma za okrevanje in odpornost ter zagotovila, da mehanizem prispeva k temu, da sta EU in okrevanje bolj vključujoča, tudi z zagotovitvijo, da so različni sporočeni podatki razčlenjeni po spolu. V ta namen je Komisija sprejela dva delegirana akta, in sicer (a) o preglednici kazalnikov okrevanja in odpornosti in skupnih kazalnikih ter (b) o naknadnem poročanju o socialnih odhodkih. Oba akta sta začela veljati 2. decembra 2021.

Navedena delegirana akta vsebujeta več določb za spremljanje učinka mehanizma za okrevanje in odpornost na enakost spolov:

- v Delegirani uredbi (EU) 2021/2106**[25]** je določenih 14 skupnih kazalnikov, na podlagi katerih države članice poročajo o napredku pri doseganju ciljev mehanizma, štirje od teh skupnih kazalnikov pa zahtevajo razčlenitev podatkov po spolu;
- da bi Komisija spremljala prispevek mehanizma za okrevanje in odpornost k enakosti spolov, je po posvetovanju z državami članicami v okviru svojih orodij za ocenjevanje v skladu z metodologijo iz Delegirane uredbe (EU) 2021/2105[26] označila ukrepe, ki se osredotočajo na enakost spolov.

Omeniti je treba, da zaradi metodoloških omejitev, predhodne narave ocene in dejstva, da mehanizem za okrevanje in odpornost temelji na smotrnosti, dejanskega vpliva in odhodkov v zvezi z enakostjo spolov ni mogoče neposredno določiti na podlagi samih načrtov.

Ukrepi iz nacionalnih načrtov, osredotočeni na enakost spolov

Na podlagi oznak glede enakosti spolov, ki jih je Komisija po posvetovanju z državami članicami dodelila posameznim ukrepom, določenim v načrtih, 25 načrtov, sprejetih do

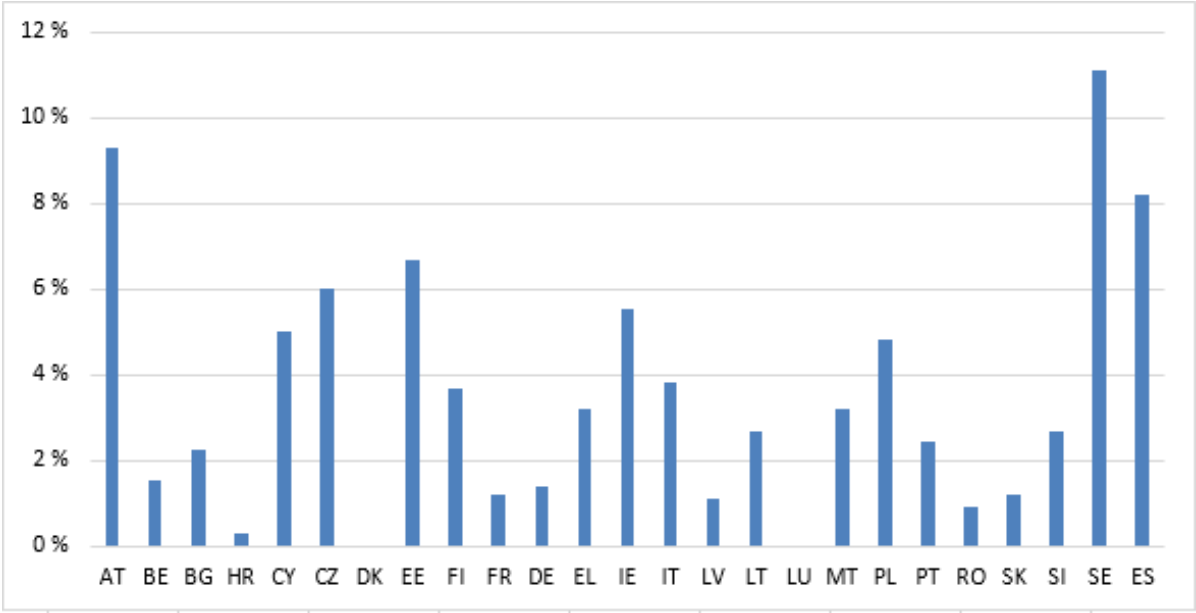
[24] Strategija temelji na dvojnem pristopu, in sicer na kombinaciji vključevanja vidika spola in ciljno usmerjenih ukrepov.

[25] Delegirana uredba (EU) 2021/2106 o določitvi skupnih kazalnikov in podrobnih elementov preglednice kazalnikov okrevanja in odpornosti.

[26] Delegirana Uredba (EU) 2021/2105 z dne 28. septembra 2021 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost z opredelitvijo metodologije za poročanje o socialnih odhodkih. Opozoriti je treba, da Komisija te metodologije ni uporabila le za socialne ukrepe, temveč za vse ukrepe, vključene v sprejete načrte za okrevanje in odpornost, ki se osredotočajo na enakost spolov, da bi ta vidik bolje zajela v okviru vseh načrtov. Enakost spolov ni bila nujno glavni cilj zadevnih ukrepov. To pomeni, da lahko na enakost spolov vplivajo tudi ukrepi, ki niso bili označeni. Poleg tega zaradi metodoloških omejitev, predhodne narave ocene ter dejstva, da mehanizem za okrevanje in odpornost temelji na smotrnosti, dejanskega vpliva in odhodkov v zvezi z enakostjo spolov ni mogoče neposredno določiti na podlagi oznak.

30. junija 2022, vključuje 129 ukrepov, osredotočenih na enakost spolov. Glej razčlenitev po državah članicah na sliki 13[27].

Slika 13: Delež ukrepov, osredotočenih na enakost spolov, v sprejetih nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost (v %)

Vir: preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti.

Čeprav posamezni ukrepi večinoma prispevajo k stebrom mehanizma za okrevanje in odpornost 4 (socialna in teritorialna kohezija), 5 (zdravje ter gospodarska, socialna in institucionalna odpornost) in 6 (politike za naslednjo generacijo), enakost spolov podpirajo tudi ukrepi, ki prispevajo k stebrom 1 (zeleni prehod), 2 (digitalna preobrazba) in 3 (pametna, trajnostna in vključujoča rast).

Nekateri ukrepi, ki podpirajo zeleni prehod v okviru stebra 1, na primer prispevajo k ciljem glede enakosti spolov (npr. v Belgiji, na Češkem, Finskem, Slovaškem in v Španiji) s spodbujanjem usposabljanja žensk na področju zelenih znanj in spretnosti ali ustvarjanjem in prenovo objektov za varstvo otrok z namenom izboljšanja energijske učinkovitosti.

Več držav članic (npr. Ciper, Estonija, Finska, Latvija, Portugalska, Španija in Švedska) je **v ukrepe, ki podpirajo digitalni prehod v okviru stebra 2**, vključilo ukrepe za izboljšanje digitalnih znanj in spretnosti deklic in žensk ter za zagotavljanje enake zastopanosti na

[27] Podatki so ilustrativni in namenjeni kvalitativni analizi ter ne predstavljajo primerjalne ocene nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost posameznih držav članic. Število in struktura ukrepov, določenih v posameznih nacionalnih načrtih, ter pristopi glede izkazovanja zavezanosti k zagotavljanju enakosti spolov se močno razlikujejo. Podrobnejša analiza je na voljo v delovnih dokumentih služb Komisije, ki jih je Komisija sprejela v zvezi s posameznimi potrjenimi načrti.

področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ter informacijskih in komunikacijskih tehnologij (npr. Portugalska in Italija).

Nekatere države članice so **v okviru stebra 3 o pametni, trajnostni in vključujoči rasti** zagotovile vključevanje vidika spola, in sicer z ukrepi za izboljšanje dostopa do financiranja za podjetnice in podporo zagonskim podjetjem v lasti žensk. Predvideni so bili tudi ukrepi za zagotavljanje pomoči ženskam pri izboljšanju njihovih podjetniških znanj in spretnosti. Več držav članic je uvedlo tudi posebne obveznosti ali cilje glede poročanja na podlagi spola (npr. Ciper, Francija, Italija, Portugalska, Slovenija in Španija).

Ukrepi v okviru stebra 4 vključujejo reforme za zmanjšanje razlik v pokojninah med spoloma (npr. v Avstriji), izboljšanje ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem ter delovnih pogojev (npr. na Hrvaškem in v Sloveniji), večje vključevanje vidika spola v aktivne politike trga dela (npr. v Španiji), naložbe za spodbujanje udeležbe žensk na trgu dela (npr. v Italiji) in izboljšanje finančne pismenosti žensk (npr. na Cipru).

Številni ukrepi za krepitev zdravstvenih sistemov in sistemov dolgotrajne oskrbe v okviru stebra 5 so namenjeni izboljšanju kakovosti in izvajanja formalne in neformalne oskrbe tako na nacionalni kot na regionalni ali lokalni ravni ter torej zmanjšanju obveznosti oskrbe, ki jih v gospodinjstvih pogosto prevzemajo ženske (npr. v Avstriji, na Češkem, v Estoniji, Italiji, Litvi, Sloveniji, Španiji in na Švedskem). Poleg tega so nekateri ukrepi posebej namenjeni zagotavljanju podpore socialno ogroženim nosečnicam in izboljšanju delovnih pogojev v poklicih, ki jih večinoma opravljajo ženske, kot je zdravstvena nega (npr. v Avstriji in na Švedskem).

Ukrepi v okviru stebra 6 vključujejo reforme in naložbe za izboljšanje dostopa do predšolske vzgoje in varstva (npr. v Avstriji, Belgiji, na Cipru, Češkem, v Grčiji, Italiji, Nemčiji, na Poljskem, Slovaškem in v Španiji), kar je pomembna pomoč in pogoj za podpiranje udeležbe žensk na trgu dela.

Doslej je bilo sprejetih 13 ukrepov z doseženimi mejniki in cilji, ki se osredotočajo na enakost spolov; nekaj primerov je navedenih v nadaljevanju.

Primeri ukrepov z izpolnjenimi mejniki in cilji, ki se osredotočajo na enakost spolov

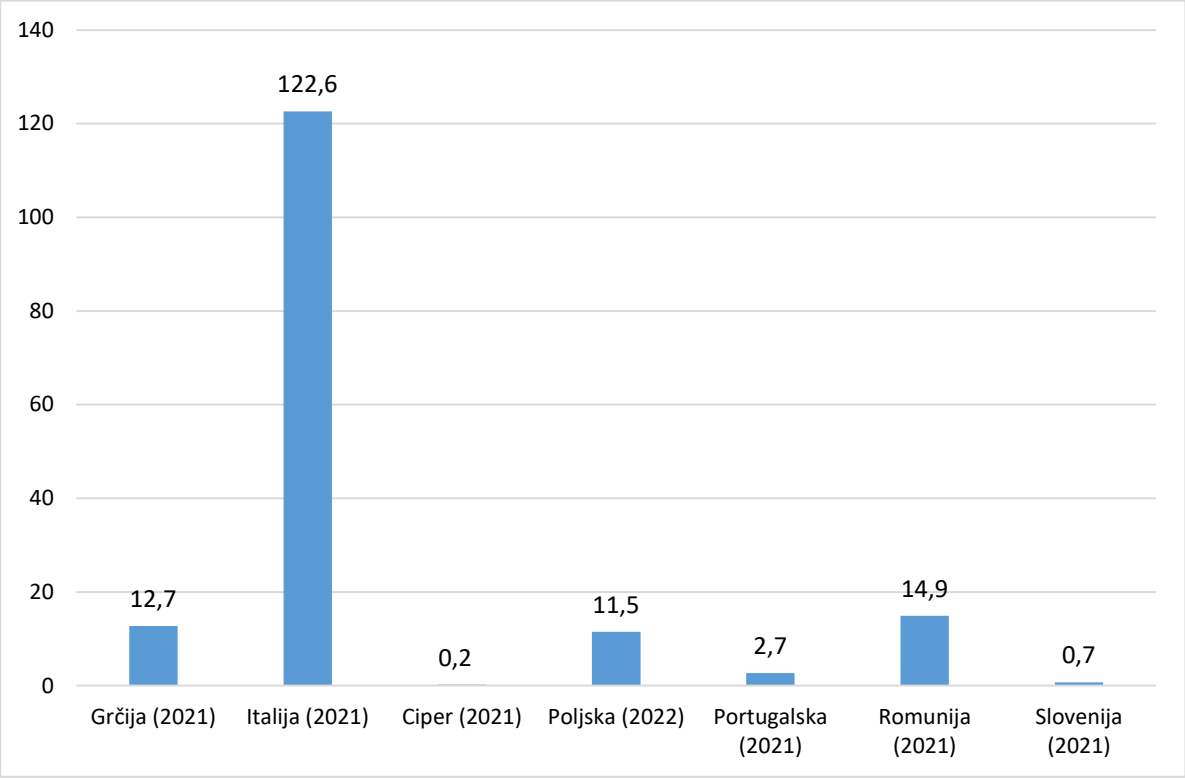
- **Italija** je vzpostavila sklad za podporo podjetnicam in predvidela naložbe za preprečevanje morebitnih ranljivosti v družinah, tudi z zagotavljanjem podpore staršem otrok, starih do 17 let.
- **Grčija** je vzpostavila nov okvir za izboljšanje ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem ter odpravo vrzeli v stopnji delovne aktivnosti med spoloma.
- **Portugalska** je zagotovila novo digitalno opremo v šolah, da bi spodbudila enakopraven razvoj digitalnih znanj in spretnosti deklic in dečkov ter podprla enakopravno udeležbo na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike.
- **Španija** je uvedla nove obveznosti za delodajalce, na podlagi katerih morajo moškim in ženskam zagotoviti enako plačilo ter preglednost plač. Ta reforma bo pripomogla k odkrivanju diskriminatornih situacij, do katerih pride zaradi nepravilne ocene delovnega mesta (tj. nižje plačilo za delo enake vrednosti). Španija je poleg tega spremenila nadomestilo za starše, zlasti matere, za stroške poroda in otroškega

III. NADALJNJI UKREPI: PROŽEN MEHANIZEM, PRILAGOJEN NOVIM IZZIVOM

III.a Krepitev nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost z namenom obravnave novih izzivov

Državam članicam so v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost pod zelo ugodnimi pogoji financiranja na voljo sredstva v podporo dodatnim reformam in naložbam. Pri tem je treba upoštevati, da imajo države članice možnost, da svoje načrte okrepijo z vključevanjem novih reform in naložb, ki se financirajo s posojili. Najvišji znesek posojil, določen v uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost, znaša na 360 milijard EUR v cenah iz leta 2018. Doslej odobrena podpora v obliki posojil znaša približno 165 milijard EUR, kot je prikazano na sliki 13 v nadaljevanju. Znesek posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, ki je državam članicam še vedno na voljo, po preračunu v sedanje cene torej znaša približno 225 milijard EUR. Posojila v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost se lahko kombinirajo z zasebnim financiranjem, da se poveča njihov učinek. Za zagotovitev hitre obdelave zahtevkov za posojila ter poštenega in preglednega postopka je Komisija v okviru predlagane uredbe o spremembi uredbe o načrtu REPowerEU predlagala, da države članice 30 dni po začetku veljavnosti nove uredbe izrazijo svojo namero glede morebitnega posojila v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost.

Slika 14: Pregled odobrenih posojil (v milijardah EUR)

Vir: Evropska komisija.

Mehanizem za okrevanje in odpornost kot orodje za doseganje ciljev načrta REPowerEU

Zaradi ruske invazije na Ukrajino in nedavnih geopolitičnih dogodkov se države članice srečujejo z izzivi brez primere. Bolj kot kdaj koli prej je treba povečati odpornost držav članic in vlagati v strateško pomembna področja, in sicer na skupen in usklajen način po vsej Uniji, ter pri tem upoštevati načeli pravičnosti in solidarnosti. Pospešitvi zelenega in digitalnega prehoda ter izvajanju reform in naložb za povečanje pripravljenosti na krize in zmogljivosti odzivanja nanje se posveča še več pozornosti. Številni načrti za okrevanje in odpornost že vključujejo ukrepe za reševanje teh izzivov, hitrejše izvajanje teh obstoječih ukrepov pa je vsekakor prednostna naloga.

Komisija je predlagala načrt REPowerEU, pri katerem se kot eno od glavnih orodij za izvajanje uporablja mehanizem za okrevanje in odpornost. Načrt REPowerEU je bil sprejet v odziv na dve nujni potrebi glede preoblikovanja evropskega energetskega sistema, in sicer potrebo po postopni odpravi odvisnosti EU od ruskih fosilnih goriv, ki se uporabljajo kot gospodarsko in politično orožje ter evropske davkoplačevalce letno stanejo skoraj 100 milijard EUR, ter potrebo po povečanju naše odpornosti in pospešitvi prehoda na čisto energijo. V načrtu REPowerEU, ki temelji na svežnju „Pripravljeni na 55“ ter dopolnjuje ukrepe za zanesljivo oskrbo z energijo in njeno skladiščenje, je predlagan dodaten sklop ukrepov za: 1) varčevanje z energijo in povečanje energijske učinkovitosti, 2) diverzifikacijo oskrbe z energijo, 3) pospešitev prehoda na čisto energijo ter 4) pametno združevanje naložb in reform. Cilj predloga Komisije je zagotoviti, da države članice v vsakem spremenjenem načrtu za okrevanje in odpornost predlagajo poglavje, ki zadeva načrt REPowerEU. To poglavje bi moralo biti osredotočeno na ukrepe, ki prispevajo k ciljem načrta REPowerEU glede varčevanja z energijo, diverzifikacije oskrbe z energijo in pospešitve uvajanja obnovljivih virov energije, ki bodo nadomestili fosilna goriva v gospodinjstvih, industriji, prometu in obratih za proizvodnjo električne energije. Poglavje bi moralo te cilje podpirati s pospešeno prekvalifikacijo delovne sile v smeri zelenih znanj in spretnosti ter tudi s podporo vrednostnim verigam ključnih materialov in tehnologij, povezanih z zelenim prehodom.

Za odziv na te geopolitične izzive brez primere so bila v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost predlagana dodatna sredstva. Povečanje raznolikosti in zanesljivosti oskrbe Unije z energijo ter zmanjšanje odvisnosti EU od fosilnih goriv je bistvenega pomena za uspešno in trajnostno okrevanje. Države članice lahko izkoristijo preostala sredstva za posojila v okviru mehanizma za okrevanje in odpornosti in z njimi podprejo ukrepe v skladu s cilji načrta REPowerEU. Da bi državam članicam pomagala pri reševanju teh izzivov, je Komisija predlagala tudi povišanje razpoložljivih sredstev mehanizma za okrevanje in odpornost za znesek v višini 20 milijard EUR, ki je bil ustvarjen s prodajo pravic v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami in je trenutno del rezerve za stabilnost trga. Predlog državam članicam omogoča, da na lastno zahtevo del svojih sredstev, dodeljenih v okviru programov deljenega upravljanja, prenesejo v mehanizem za okrevanje in odpornost. Zlasti se lahko večji delež (povečanje s 5 % na največ 12,5 %) njihovih sredstev, dodeljenih za obdobje 2021–2027 v okviru skladov iz uredbe o skupnih določbah, in največ 12,5 % nacionalnih sredstev, dodeljenih v okviru Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, nameni izvajanju

načrtov za okrevanje in odpornost, in sicer na podlagi visoke ravni usklajenosti med cilji mehanizma za okrevanje in odpornost ter cilji navedenih programov.

Načrti za okrevanje in odpornost so dobro zasnovani za izvajanje teh nujnih prednostnih nalog. Načrti držav članic bodo služili kot strateški okvir za reforme in naložbe, namenjen skupnemu evropskemu ukrepanju za odpornejše, varnejše in bolj trajnostne energetske sisteme v skladu s cilji načrta REPowerEU. V spremenjenih načrtih bo treba upoštevati priporočila za posamezne države iz leta 2022, zlasti tista na področju energetike.

III.b Nadaljnji koraki: smernice glede posodabljanja načrtov držav članic

Nove smernice o načrtih za okrevanje in odpornost v okviru načrta REPowerEU državam članicam zagotavljajo potrebne informacije in navodila glede spremembe njihovih načrtov v skladu s posodobljenim zneskom dodeljenih sredstev, pa tudi glede vključevanja reform in naložb za doseganje ciljev načrta REPowerEU.

Nove smernice so osredotočene na postopek spreminjanja obstoječih načrtov, medtem ko smernice iz januarja 2021[28] še vedno veljajo za pripravo načrtov za okrevanje in odpornost na splošno. Natančneje je v novih smernicah določeno, kako naj bo poglavje, ki zadeva načrt REPowerEU, strukturirano in kaj naj vsebuje.

Komisija je v smernicah tudi pojasnila, da dodajanje poglavij, ki zadevajo načrt REPowerEU, v načrte za okrevanje in odpornost ne bi smelo upočasniti izvajanja navedenih načrtov. Pomembno je, da se države članice še naprej osredotočajo na izvajanje obstoječih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi zagotovile napredovanje pri doseganju mejnikov in ciljev, hkrati pa upoštevajo njihov pomen za hitrejše okrevanje po gospodarskem učinku pandemije in povečanje odpornosti.

Sprememba načrtov za okrevanje in odpornost bi morala biti zato dobro utemeljena in omejena na opredeljen nabor situacij, da bi omogočili hitro sprejetje in mobilizacijo dodatnih naložb in reform. Ambicioznost načrtov za okrevanje in odpornost se ne bi smela zmanjšati, zlasti v zvezi z reformami, ki se nanašajo na priporočila za posamezne države.

Zaključek

Mehanizem za okrevanje in odpornost je bil vzpostavljen februarja 2021 za spodbujanje ekonomske, socialne in teritorialne kohezije Unije ter zagotavljanje znatne finančne podpore državam članicam v okviru krize zaradi COVID-19, in sicer s pospeševanjem izvajanja trajnostnih reform in naložb. Osemnajst mesecev pozneje je bil dosežen velik

[28] Delovni dokument služb Komisije, SWD(2021) 12 final.

napredek: izvajanje ambicioznega programa reform in naložb, ki so ga predložile države članice, je na dobri poti ter podpira pospeševanje zelenega in digitalnega prehoda v Evropi.

Poleg tega je postal mehanizem za okrevanje in odpornost temelj v prihodnost usmerjene strategije Evropske unije, saj je v nacionalnih načrtih za okrevanje in odpornost določen program naložb in reform za spodbujanje vključujoče in trajnostne rasti v prihodnjih letih. V zvezi s tem bo mehanizem za okrevanje in odpornost z ukrepi, posebej osredotočenimi na enakost spolov, in z zagotavljanjem podpore pri vključevanju načela enakosti v vseh šest stebrov politike državam članicam pomagal pri odpravljanju neenakosti med ženskami in moškimi.

Edinstvena narava mehanizma, ki temelji na povpraševanju in smotrnosti, je prav tako pokazala njegovo učinkovitost v tej zgodnji fazi. Mehanizem podpira izvajanje kombinacije vzajemno dopolnjujočih se reform in naložb, ki so načrtovane v sodelovanju z državami članicami in prilagojene njihovim potrebam, ter zagotavlja ustrezne spodbude za zagotovitev njihovega izvajanja v srednjeročnem obdobju.

Od vzpostavitve mehanizma za okrevanje in odpornost so geopolitični in gospodarski dogodki brez primere močno vplivali na družbo in gospodarstvo Unije, ki se zdaj spoprijemata z novo krizo, ki je posledica ruske invazije na Ukrajino. Ukrepi za doseganje zelenega in digitalnega prehoda, vključeni v obstoječe načrte za okrevanje in odpornost, so še vedno bistveni in jih je treba izvajati v polnem obsegu. Poleg tega bodo k reševanju teh novih izzivov predvidoma že prispevali številni ukrepi, vključeni v načrte držav članic za okrevanje in odpornost. Hkrati pa nedavni geopolitični in gospodarski dogodki zahtevajo še močnejše zavedanje nujnosti razmer in višjo raven ambicioznosti, da bi bistveno izboljšali odpornost oskrbe Unije z energijo, zmanjšali odvisnost od uvoza energije in podprli pravični prehod. To zahteva kombinacijo dodatnih naložb in reform na ravni EU in nacionalni ravni.

Glede na prve oprijemljive uspehe mehanizma za okrevanje in odpornost je Komisija predlagala, da postane mehanizem glavno orodje za izvajanje načrta REPowerEU[29]. Razpoložljiv najvišji znesek posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter predlagani dodatni viri financiranja lahko prispevajo h krepitvi odprte strateške avtonomije Evrope, zmanjšanju odvisnosti Unije od fosilnih goriv, podpori obnovljivih virov energije in splošnemu zmanjšanju porabe energije. Z vključitvijo poglavja, ki zadeva načrt REPowerEU in bo okrepilo ambicioznost načrtov za okrevanje in odpornost, so navedeni načrti dobro zasnovani za to, da služijo kot ključni evropski strateški okvir za reforme in naložbe, ki bo zagotovil skupno evropsko ukrepanje za odpornejše, varnejše in bolj trajnostne energetske sisteme.

[29] Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi Uredbe (EU) 2021/1060, Uredbe (EU) 2021/2115, Direktive 2003/87/ES in Sklepa (EU) 2015/1814. Celotno besedilo je na voljo na https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52022PC0231.